

Προπτυχιακή Εργασία

Μπακογιάννη Μαρία

Το Πολιτικό Άσυλο

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΣΥΛΟ

ΕΡΓΑΣΙΑ Δ` ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Κος Α. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ Ι. ΜΑΡΙΑ
Α.Μ. 1340200300303
Τηλ. Επικ.: 2623071264

ΜΑΪΟΣ 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 6

1. ΓΕΝΙΚΑ 6

2. ΤΟ ΘΕΜΑ 7

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ 9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ – ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΣΥΛΟ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ 9

I. ΈΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΠΟ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΘΕΣΜΟΥΣ 9

II. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ 11

III. Η ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΑΣΥΛΟΥ 13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ – Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ 15

I. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΑΣΥΛΟΥ 15

1. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1948) 15

2. Η Σύμβαση της Γενεύης περί του Νομικού Καθεστώτος των Προσφύγων (1951) και το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης (1967) 16

3. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ, 1966) 16

4. Διακήρυξη για το εδαφικό άσυλο (1967) 16

5. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου 17

II. Η ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ 18

1. Ο ρόλος της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ 18

2. Συνεργασία και ενημέρωση της Υπάτης Αρμοστείας 19

3. Πορίσματα της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες και τους αιτούνται άσυλο 20

III. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ (1951)

ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ (1967)	21
1. Ορισμός του Πρόσφυγα	21
2. Κατηγορίες Προσφύγων	22
3. Ρήτρες Υπαγωγής (Προϋποθέσεις κτήσεως της ιδιότητας του συμβατικού πρόσφυγα)	23
4. Ρήτρες Παύσης	25
5. Ρήτρες Αποκλεισμού	25
6. Η αρχή της μη επαναπροώθησης (NON REFOULEMENT)	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' – ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	28
I . ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	28
II. Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΣΥΛΟΥ	29
1. Συμφωνία Schengen και Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας	29
2. Η Σύμβαση του Δουβλίνου	29
3. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992)	30
III. Η ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ	31
IV. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ	32
1. Προστασία μέσω του Συμβουλίου της Ευρώπης	32
2. Προστασία μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ)	32
3. Προστασία μέσω των οργάνων της ΕΣΔΑ – Νομολογία ΕΕΔΑ και ΕΔΔΑ	33
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' – ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΣΥΛΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ	34
I. Το Σύνταγμα του 1975/1986/2001	34
II. ΤΟ ΑΡΘΡΟ 5 ΠΑΡ. 2 ΕΔ. Β' ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ 1975/1986/2001	35
III. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΑΡ. 5 ΠΑΡ. 2 ΕΔ. Β' 37	
IV. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	38
1. Νόμος 1975/1991	38
2. Νόμος 2452/1996	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' – Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ Π.Δ. 61/1999.	40
I. ΑΦΙΞΗ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΑΡΧΕΣ	40
II. ΚΕΝΤΡΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ	42
III. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ	42
IV. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ	43
1. Κανονική διαδικασία	44
2. Ταχύρρυθμη διαδικασία	45
V. ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ	46
VI. ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΣΥΛΟΥ	47
VII. ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑ	48
VIII. ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΠΡΟΣΦΥΓΑ ΓΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ (ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ)	48
IX. ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ - ΣΥΝΕΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ	49
α) Ευνοϊκότερη μεταχείριση σε σχέση με τους υπόλοιπους αλλοδαπούς.	50
β) Κοινωνική πρόνοια προσφύγων	50
γ) Εργασία προσφύγων	51
δ) Εκπαίδευσης	51
ε) Οικογενειακή συνένωση	52
ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	53
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ – ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	54
1. ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	54
2. ΠΙΝΑΚΑΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ Ε.Δ.Δ.Α.	65
3. ΠΙΝΑΚΑΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ	65
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	66
ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ	68

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. ΓΕΝΙΚΑ

Για πολλούς αιώνες δεκάδες εκατομμύρια άνθρωποι σε όλον τον πλανήτη εγκαταλείπουν τις

εστίες τους και καταφεύγουν σε άλλες χώρες προς αναζήτηση προστασίας ή καλύτερης τύχης. Οι λόγοι που τους οδηγούν σε αυτή την απόφαση ποικίλουν: θρησκευτική και φυλετική μισαλλοδοξία, πολιτικοί λόγοι, αναδιανομείς εδαφών.

Το φαινόμενο φαίνεται να εντείνεται ιδιαίτερα ήδη από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, καθώς παρατηρούνται μαζικές μετακινήσεις και τεράστια κύματα προσφύγων. Από την εποχή εκείνη βρισκόμαστε πλέον μπροστά σε μια σημαντικότερη διάκριση μεταξύ εκείνων που αναγκάζονται να εγκαταλείπουν τον τόπο τους για λόγους όχι ιδεολογικούς, αλλά οικονομικούς (είναι οι ονομαζόμενοι οικονομικοί μετανάστες) και των πολιτικών προσφύγων.

Προκειμένου να ανταποκριθούν στην πραγματική πρόκληση της αντιμετώπισης των κυμάτων προσφύγων, αναπτύχθηκαν μέσα από τη συνεργασία των κρατών διεθνείς μηχανισμοί προστασίας αυτών των προσώπων, με την παράλληλη υιοθέτηση νομικών κειμένων, συμβατικού ή μη χαρακτήρα.

Ωστόσο, τα παγκόσμια δεδομένα δεν παύουν να μεταβάλλονται. Ήδη από τα τέλη του περασμένου αιώνα η ανθρωπότητα βιώνει κοσμοϊστορικές αλλαγές και γεγονότα τεράστιας σημασίας. Χαρακτηριστικά μπορούμε να αναφέρουμε την κατάρρευση των χωρών του λεγόμενου υπαρκτού σοσιαλισμού, τη διάλυση της πρώην Γιουγκοσλαβίας με τις συνέπειες που αυτή συνεπάγεται, αλλά και τις πρόσφατες ένοπλες συρράξεις σε Αφγανιστάν και Ιράκ, ύστερα από τα δραματικά γεγονότα των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11ης Σεπτεμβρίου 2001.

Ως αναπόφευκτη συνέπεια των γεγονότων που προαναφέραμε, δημιουργήθηκαν νέα και μαζικότερα κύματα των μεταναστών και προσφύγων που κατευθύνονται προς τις χώρες της Ευρώπης. Μια από τις χώρες υποδοχής είναι φυσικά και η Ελλάδα, λόγω της ιδιαίτερης γεωγραφικής της θέσης ανάμεσα σε τρεις ηπείρους.

Τα νέα κύματα προσφύγων κατέδειξαν με τον πλέον εκφραστικό τρόπο την ανάγκη υιοθέτησης σύγχρονων κειμένων και δημιουργίας ενός πιο ολοκληρωμένου και αποτελεσματικού συστήματος υποδοχής και προστασίας όσων από τους μετακινούμενους αλλοδαπούς το έχουν ανάγκη, καθώς οι ήδη υφιστάμενοι μηχανισμοί προστασίας αποδεικνύονταν ανεπαρκείς και αναχρονιστικοί.

2. ΤΟ ΘΕΜΑ

Η παρούσα εργασία ασχολείται με το πολιτικό άσυλο ως κορυφαίο θεσμό του Δημοσίου Δικαίου. Στο πρώτο μέρος αυτής επεξεργαζόμαστε την έννοια του πολιτικού ασύλου και καταβάλουμε μια προσπάθεια διάκρισής του από συναφείς θεσμούς (κεφ. Α΄, I). Ύστερα από μια σύντομη ιστορική αναδρομή (κεφ. Α΄, II) διαπραγματευόμαστε τη νομική του φύση (κεφ. Α΄, III). Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η διεθνής κατοχύρωση του πολιτικού ασύλου, τόσο μέσα από τις διεθνείς συμβάσεις που το διέπουν (υπό I), όσο και μέσα από τη διερεύνηση του ρόλου και των προσπαθειών της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (υπό II). Στη συνέχεια γίνεται ιδιαίτερη μνεία στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967 (υπό III). Στο Γ΄ Κεφάλαιο καταγράφεται η προσπάθεια προστασίας των αλλοδαπών αιτούντων άσυλο σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Παρουσιάζεται η καταβαλλόμενη προσπάθεια κοινοτικοποίησης και ενοποίησης των σχετικών με το πολιτικό άσυλο ρυθμίσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ παράλληλα γίνεται αναφορά στην προστασία που παρέχεται στους αιτούντες άσυλο από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ΕΚ, το ΕΔΔΑ και την ΕΕΔΑ.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας είναι αφιερωμένο στην παρουσίαση του θεσμού του πολιτικού ασύλου στην ελληνική εσωτερική νομοθεσία. Στο Κεφάλαιο Α΄ εστιάζουμε κυρίως στην πλευρά του Συντάγματος Δικαίου (υπό I, II), αλλά στις ρυθμίσεις του κοινού δικαίου (υπό IV). Στο Κεφάλαιο Β΄ παρουσιάζεται αναλυτικά η διαδικασία αναγνώρισης της προσφυγικής ιδιότητας και χορήγησης πολιτικού ασύλου. Στη συνέχεια καταγράφονται τα συμπεράσματα στα οποία διηγήθηκαμε, καθώς και οι σημαντικότερες υποθέσεις που έχουν απασχολήσει τη νομολογία (Μέρος Τρίτο), έτσι ώστε να παρουσιαστεί η σχετική με τα θέματα πολιτικού ασύλου ελληνική πρακτική.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ – ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΣΥΛΟ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

I. ΈΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΠΟ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΘΕΣΜΟΥΣ

Οι πρόσφυγες είναι άτομα τα οποία αναγκάζονται, χωρίς να έχουν νομική υποχρέωση προτούτο, να εγκαταλείψουν τη χώρα τους και να αναζητήσουν καταφύγιο σε άλλη χώρα, ιδιαίτερα γιατί καταζητούνται ή διώκονται για λόγους πολιτικούς. Στη χώρα που καταφεύγουν για να διαφύγουν τις πολιτικές διώξεις, διατηρούν μεν την υπηκοότητά τους αλλά δεν απολαμβάνουν πλέον της διπλωματικής προστασίας του κράτους της ιθαγένειάς τους. Κάτω από αυτούς τους όρους τίθεται το πρόβλημα της προστασίας τους, το δικαίωμά τους για πολιτικό άσυλο. Πολιτικό άσυλο (political asylum) είναι γενικά το δικαίωμα που παραχωρείται σε έναν αλλοδαπό να εισέλθει και να παραμείνει σε μια χώρα υπό όρους πιο ευνοϊκούς από αυτούς που ισχύουν για τους αλλοδαπούς, κυρίως λόγω της πραγματικής αδυναμίας να διαβιώσει στη χώρα της ιθαγένειάς του.

Διακρίνεται αφενός σε εδαφικό άσυλο (territorial asylum), το οποίο παρέχεται στον αλλοδαπό που αφικνείται στα σύνορα και αφετέρου σε διπλωματικό άσυλο (diplomatical asylum), το οποίο παρέχεται στους χώρους της πρεσβείας. Και στις δυο περιπτώσεις πρόκειται για πολιτικό άσυλο.

Αναγκαία θεωρείται η διάκρισή του από τις ακόλουθες συνάφειες αλλά όχι ταυτόσημες έννοιες:

- Το άσυλο δεν πρέπει να συγχέεται με την ετεροδικία, τα προνόμια και τις διπλωματικές ασυλίες, που προβλέπονται από το διεθνές δίκαιο ως ειδικό καθεστώς προστασίας των διπλωματικών και προξενικών υπαλλήλων και ως μέσο εξασφάλισης της ακώλυτης άσκησης του λειτουργήματός τους.

- Η ιδιότητα του συμβατικού πρόσφυγα απονέμεται για την πλήρωση ορισμένων προϋποθέσεων που θέτει η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 διαφέρει όμως από το θεσμό του πολιτικού ασύλου κατά το ότι αυτό το δεύτερο χορηγείται από το κράτος υποδοχής κατ' απόλυτη διακριτική ευχέρεια (ακόμα και σε πρόσωπα που ίσως να μην πληρούν τους συμβατικούς όρους. Επιγραμματικά μπορούμε να πούμε πως το καθεστώς πρόσφυγα συνεπάγεται το άσυλο, το δε πολιτικό άσυλο προϋποθέτει πρόσφυγα).

- Ουσιαστικές διαφοροποιήσεις εντοπίζονται και μεταξύ προσφύγων και αλλοδαπών εν γένει :

- Οι πρόσφυγες, αν και αλλοδαποί, δεν απολαμβάνουν διπλωματικής προστασίας από την χώρα της ιθαγένειάς τους, είτε διότι είναι ανιθαγενείς είτε διότι παρά το ότι έχουν ιθαγένεια δεν επιθυμούν να απολαύσουν της προστασίας της χώρας της ιθαγένειάς τους, είτε διότι απώλεσαν την ιθαγένειά τους επειδή ακριβώς απαρνήθηκαν τη χώρα τους και ζήτησαν άσυλο από κάποια άλλη χώρα.

1. Στο χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την αίτηση παροχής ασύλου μέχρι και την αναγνώρισή τους ως πρόσφυγες, αυτοί δεν απολαμβάνουν κανένα από τα ευεργετήματα που παρέχει η χώρα υποδοχής στους αλλοδαπούς που νόμιμα διαμένουν στα εδάφη της. Από τη στιγμή, όμως, που αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες απολαμβάνουν τόσα ευεργετήματα, ώστε σχεδόν να εξομοιώνονται σε κάποιους τομείς με τους ημεδαπούς.

- Την ιδιότητα του πρόσφυγα διεκδικούν και επικαλούνται και πρόσωπα που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τον τόπο τους, για λόγους όχι ιδεολογικούς, αλλά οικονομικούς (απόλυτη ή σχετική αδυναμία πορισμού τροφής ή ποιοτικών παροχών ζωής) πρόκειται για τους λεγόμενους οικονομικούς μετανάστες, οι οποίοι μετακινούνται κατά εκατοντάδες χιλιάδες και με οποιονδήποτε νόμιμο ή παράνομο τρόπο από τις χώρες του λεγόμενου τρίτου κόσμου τρέφοντας ελπίδες επιβίωσης καταρχήν, και πλουτισμού ενδεχομένως. Αυτοί, όμως, νομικώς δεν έχουν το status των προσφύγων και δεν προστατεύονται επομένως από τους διεθνείς οργανισμούς και την διεθνή νομοθεσία.

II. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

Η λέξη άσυλο, το οποίο με τη σειρά του αναλύεται προέρχεται ετυμολογικά από το ρήμα ασυλάω-ω, που σημαίνει λαφυραγωγώ, στα ακόλουθα συνθετικά: α (στερητικό) και συλάω-ω αφαιρώ, αρπάζω.

Πρόκειται για έναν θεσμό που παρατηρείται ήδη από την ελληνική αρχαιότητα και είχε διπλή σημασία: αφενός προστασία που παρέχεται σε χώρους λατρείας και αφετέρου προστασία που παρέχεται στο έδαφος της πόλης – κράτους. Κατά τους χρόνους του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης ο θεσμός του ασύλου μάλλον αγνοείται και επανεμφανίζεται μόλις τον 18ο αιώνα, διατηρώντας τον θρησκευτικό του χαρακτήρα.

Κατά τους χρόνους της Γαλλικής Επανάστασης – οπότε και η αναγκαιότητά του είναι μεγάλη δεδομένης αφενός της έκδοσης όσων κατοίκων γειτονικών κρατών αγωνίζονται κατά τα πρώτα χρόνια υπέρ της ελευθερίας και αφετέρου της παροχής πολιτικού ασύλου από γειτονικές χώρες σε όσους Γάλλους αγωνιστές εκδιώχθηκαν από την πατρίδα τους – εκκινεί

η διαμόρφωση του θεσμού του πολιτικού ασύλου.

Δεδομένης της θεσμοποίησης του πολιτικού εγκλήματος αρχικά στον Γαλλικό Π.Κ. του 1810 και στον βαυαρικό του 1813, κατοχυρώνεται στο Γαλλικό Συνταγματικό Χάρτη του 1830 (αρ-69) μια ευνοϊκότερη αντιμετώπιση του πολιτικού εγκληματία, μέσω του θεσμού του πολιτικού ασύλου. Η διεθνής νομοθετική του κατοχύρωση εγκαινιάζεται με ανταλλαγή δήλωσης μεταξύ Γαλλίας και Ελβετίας δίνοντας δυνατότητα χορήγησης πολιτικού ασύλου τους πολιτικούς εγκληματίες. Εξάλλου, στην ελληνική πραγματικότητα, η νομοθετική κατοχύρωση του πολιτικού ασύλου συναντάται για πρώτη φορά στο αρ. 21 του Συντάγματος της Τροιζίνας σε εμβρυακή ακόμα κατάσταση : Εις την Ελληνική Επικράτειαν , ούτε πωλείται ούτε αγοράζεται άνθρωπος. Αργυρώνητος δε ή δούλος παντός γένους και πάσης θρησκείας, καθώς πατήσει το Ελληνικόν Έδαφος, είναι ελεύθερος και από τον δεσπότην αυτόν καταζητήτος.

Η διεθνής κινητοποίηση υπέρ των προσφύγων άρχισε μόλις κατά τη δεκαετία του 1920. Το 1921, ο Νορβηγός Φριντγιόφ Νάνσεν διορίστηκε από την Κοινωνία των Εθνών (ΚτΕ) ύπατος αρμοστής υπεύθυνος για τους πρόσφυγες και επιτόνησε το λεγόμενο διαβατήριο της ΚτΕ (ή Διαβατήριο Νάνσεν) , ένα είδος άδειας ταξιδίου που επέτρεπε στον κάτοχό της να περνά πιο ελεύθερα τα εθνικά σύνορα των κρατών. Μετά το θάνατο του Νάνσεν (1930) η προστασία των προσφύγων ανατέθηκε στο Διεθνές Γραφείο Νάνσεν για τους Πρόσφυγες (Nansen International Office for refugees) αλλά η υπηρεσία αυτή ελάχιστα προσέφερε ως τη λήξη της εντολής της το 1938.

Ανάμεσα σε άλλους οργανισμούς βοήθησε προς τους πρόσφυγες που συστάθηκαν κατά καιρούς περιλαμβάνονται: η Διακρατική Επιτροπή για τους Πρόσφυγες (1938-1947), ο Οργανισμός Περίθαλψης και Επαναπατριsmού Προσφύγων του ΟΗΕ (1947-1952) και η Υπηρεσία του Υπάτου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, που συστάθηκε το 1950. Το 1951 ιδρύθηκε η Διακρατική Επιτροπή για τη Μετανάστευση στην Ευρώπη, που μετονομάστηκε το 1980 σε Διακρατική Επιτροπή Μεταναστεύσεων. Έχουν Επίσης συσταθεί πολλές μη κρατικές και εθελοντικές υπηρεσίες σε διάφορα σημεία του κόσμου με σκοπό των συντονισμό της αποκατάστασης των προσφύγων.

III. Η ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΑΣΥΛΟΥ

Διίστανται οι απόψεις σχετικά με το αν από τα νομοθετικά κείμενα που αναφέρονται στο θεσμό του πολιτικού ασύλου μπορεί να συναχθεί ατομικό δικαίωμα του αλλοδαπού για χορήγηση σε αυτόν πολιτικού ασύλου.

1. Κατά την υπερισχύουσα και κρατούσα άποψη δεν γεννάται ούτε κατοχυρώνεται δικαίωμα του αλλοδαπού στο πολιτικό άσυλο. Παρά το ότι η παροχή ασύλου είναι σύνηθες φαινόμενο στις μέρες μας, αυτό δεν αποτελεί ούτε κανόνα του διεθνούς εθιμικού δικαίου ούτε γενική αρχή δικαίου αναγνωρίσιμη από τα πολιτισμένα κράτη (αρ. 38 του καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης). Συγκεκριμένα, η διάταξη του αρ. 5 παρ. 2 εδ. β' του Συντάγματος 1975/86 αναφέρεται απλώς στην απαγόρευση έκδοσης του αλλοδαπού αγωνιστή.

Εξάλλου και η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το εδαφικό άσυλο (1977) έδειξε ότι η χορήγηση ασύλου για τη μεγάλη πλειοψηφία των κρατών παραμένει κυριαρχικό τους δικαίωμα. Το δικαίωμα του κράτους να παράσχει πολιτικό άσυλο προϋποθέτει μόνο τη φυσική άσκηση της εδαφικής κυριαρχίας και δεν απαιτεί περαιτέρω αιτιολογία.

2. Αντίθετη άποψη έχουν υποστηρίξει τόσο ο Δ. Τσάτσος , ο οποίος μάλιστα χαρακτήρισε τη διατύπωση του αρ. 5 παρ. 2 εδ. β' του Συντάγματος 1975/86 ως ατυχή όσο και ο Α. Ν. Λοβέρδος , ο οποίος υποστηρίζει την ύπαρξη ατομικού δικαιώματος ασύλου στο ελληνικό Σύνταγμα με μια σειρά επιχειρημάτων όπως π.χ. η δυνατότητα του αλλοδαπού να ασκήσει κατά της αρνητικής εκτελεστής πράξης του Υπουργού Δημοσίας Τάξης το ένδικο μέσο της αίτησης ακύρωσης κ.ά..

Μεγάλη σημασία γι' αυτήν την αντινομία έχει η Υ.Α. 5401/1-166958 με την οποία η ελληνική Πολιτεία παρέχει το δικαίωμα του πολιτικού ασύλου στον αλλοδαπό που πληρεί τις προϋποθέσεις για την απόκτηση του status του πολιτικού πρόσφυγα.

Είναι γεγονός πως γι' αυτήν την ερμηνευτική διαμάχη δίνει έρεισμα το άρθρο 14 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου , όπου αναφέρεται πως κάθε άτομο που καταδιώκεται έχει το δικαίωμα να ζητά και να του παρέχεται άσυλο σε άλλες χώρες. Κατά την κρατούσα ερμηνεία, όμως, το άρθρο 14 μόνο δεν δημιουργεί υποχρέωση του κράτους υποδοχής να παράσχει άσυλο.

Το Διεθνές Δίκαιο, λοιπόν, δεν αφήνει καμιά αμφιβολία στο ότι το δικαίωμα ασύλου είναι δικαίωμα του κράτους και ότι η χορήγηση ασύλου συνιστά μια μονομερή προστατευτική πράξη του κράτους και ένα φυσικό προνόμιο της κυριαρχίας του.

Κατά συνέπεια, ο αιτών άσυλο δεν μπορεί να αποκτήσει την χορήγησή του βάσει ατομικού δικαιώματος, προστατεύεται όμως από το άρθρο 33 της Σύμβασης που κατοχυρώνει την αρχή της μη επαναπροώθησης (NON-REFOULEMENT) στην χώρα όπου απειλείται η ζωή του. Επιπλέον, τα κράτη-μέλη στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δεσμεύονται και από το άρθρο 3 της Σύμβασης που απαγορεύει τα βασανιστήρια και την απάνθρωπη και εξερευλιστική μεταχείριση. Σύμφωνα με την νομολογία των οργάνων της Σύμβασης η απέλαση ατόμου από κράτος-μέλος στη Σύμβαση σε χώρα όπου το άτομο θα υποστεί παρόμοια μεταχείριση θεωρείται παράβαση του ανωτέρω άρθρου. Στο Διεθνές Δίκαιο αναγνωρίζεται ακόμη ότι ο καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα αποτελεί για δηλωτική και όχι δημιουργική πράξη. Δεν γίνεται δηλαδή κανείς πρόσφυγας εξαιτίας της αναγνώρισης, αλλά αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας επειδή είναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ – Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

Ι. ΔΙΕΘΝΕΪΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΑΣΥΛΟΥ

Τα σχετικά με το άσυλο και τους πρόσφυγες ζητήματα γνώρισαν κατά τις τελευταίες δεκαετίες σημαντικές εξελίξεις. Σ' αυτό συνετέλεσε σε μεγάλο βαθμό η ανάπτυξη στο διεθνές και ιδιαίτερα ευρωπαϊκό επίπεδο πολιτικής, με νομοθεσιακά και άλλα στοιχεία που επιχειρεί να απαντήσει στις νέες προκλήσεις που εμφανίζονται μαζί με τα κύματα προσφύγων και αιτούντων άσυλο. Σε αυτόν τον τομέα εντυπωσιακή εμφανίζεται η παρουσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προωθεί αρχικά με τη Συνθήκη του Δουβλίνου, με τη Συνθήκη του Μάαστριχ και στη συνέχεια με τη συνθήκη του Άμστερνταμ για ευρωπαϊκή πολιτική ασύλου, που μετά τη σύνοδο κορυφής του Tampere φιλοδοξεί να δημιουργήσει έναν κοινό κώδικα συμπεριφοράς για τους εταίρους της Ε.Ε απέναντι στους πρόσφυγες και στο άσυλο. Τα σημαντικότερα από τα νομικά κείμενα, συμβατικά και μη, που αποδεικνύουν το ενδιαφέρον της διεθνούς κοινότητας για τη διαμόρφωση συστηματικού πλαισίου και κοινής πολιτικής στο ζήτημα του πολιτικού ασύλου είναι τα ακόλουθα:

1. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1948)

Το άρθρο 14 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ορίζει πως κάθε άτομο που καταδιώκεται έχει δικαίωμα να ζητά άσυλο και να του παρέχεται άσυλο σε άλλες χώρες. Θα πρέπει βέβαια και στο σημείο αυτό να διευκρινίσουμε πως παρά το όσα αναφέρονται στο παραπάνω άρθρο το δικαίωμα του ασύλου είναι δικαίωμα του κράτους και η χορήγησή του συνιστά μια μονομερή προστατευτική πράξη του κράτους και ένα φυσικό προνόμιο της κυριαρχίας του.

Πρόκειται για ένα κείμενο που παρά το μη δεσμευτικό του χαρακτήρα φέρει αδιαμφισβήτητο κύρος και θεωρείται ότι αποτελεί πλέον μέρος του διεθνούς εθνικού δικαίου.

2. Η Σύμβαση της Γενεύης περί του Νομικού Καθεστώτος των Προσφύγων (1951) και το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης (1967)

Πρόκειται ίσως για τα δυο σημαντικότερα νομικά κείμενα που αναφέρονται μεν ρητά στους πρόσφυγες αλλά συνδέονται άμεσα με το θεσμό του πολιτικού ασύλου (εξάλλου οι δυο αυτές έννοιες είναι αλληλένδετες). Ήδη στο άρθρο 1 Α 2 της Σύμβασης της Γενεύης βρίσκουμε τον ορισμό της έννοιας του πρόσφυγα, ενώ στη συνέχεια η Σύμβαση αναφέρει τις ρήτρες υπαγωγής, παύσης και αποκλεισμού, αλλά και τα σχετικά με την προσωπική κατάσταση των προσφύγων και το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα και την αρχή της μη επαναπροώθησης.

3. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ, 1966)

Το ΔΣΑΠΔ υιοθετήθηκε το 1966 από την Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, αλλά επικυρώθηκε από την Ελλάδα μόλις το 1997 (N2462/1997). Το σημαντικότερο ίσως άρθρο του είναι το 7ο, με το οποίο απαγορεύεται ρητά να υποβληθεί οποιοσδήποτε σε βασανιστήρια ή εξερευλιστική μεταχείριση ή τιμωρία. Το άρθρο αυτό, σε συνδυασμό με την αρχή του NON-REFOULEMENT αναδεικνύεται σε σημαντική εγγύηση προστασίας, των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο. Μάλιστα, το Προαιρετικό Πρωτόκολλο του ΔΣΑΠΔ προβλέπει την ατομική προσφυγή ενώπιον ενός οργάνου ελέγχου, της επιτροπής ΔΣΑΔΠ, η οποία έχει αναπτύξει αξιοσημείωτη νομολογία.

4. Διακήρυξη για το εδαφικό άσυλο (1967)

Πρόκειται για ένα ακόμα κείμενο μη συμβατικού χαρακτήρα που υιοθετήθηκε από την Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ και χαράσσει μια γενική πολιτική που πρέπει να ακολουθούν τα

κράτη σε σχετικά με το εδαφικό άσυλο ζητήματα.

Στόχος της Διακήρυξης είναι η ανάπτυξη ενός συστηματικού πλαισίου επεξεργασίας των σχετικών με το άσυλο θεμάτων και η πραγματοποίηση διεθνούς συνεργασίας και σύγκλισης στον τομέα αυτόν. Στα πλαίσια του αρ. 14 της ΟΔΔΑ τονίζει για άλλη μια φορά πως η χορήγηση ασύλου εναπόκειται στην απόλυτη διακριτική ευχέρεια του κράτους υποδοχής, ενώ εισάγει άλλες σημαντικές ρυθμίσεις, όπως αυτή του αρ. 1 παρ. 1 που αποκλείει από το δικαίωμα αναζήτησης ασύλου τους εγκληματίες κατά της ειρήνης και της ανθρωπότητας, του αρ. 4 που αναφέρεται σε όσους δραστηριοποιούνται κατά των σκοπών του ΟΗΕ, αλλά και του αρ. 2 παρ. 2 που προβλέπει το πνεύμα διεθνούς αλληλεγγύης που απαιτείται στις σχέσεις μεταξύ των κρατών.

5. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Πολλά από τα άρθρα της Σύμβασης αυτής αγγίζουν ζητήματα σχετικά με την αντιμετώπιση των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, με σημαντικότερα τα ακόλουθα :

ο Άρθρο 3: Δεν χωρεί έκδοσις αλλοδαπού εάν η αξιόποινος πράξις, δι' ην αιτείται η έκδοσις, θεωρείται υπό του ετέρου μέρους, ως πολιτική τοιαύτην ή ως πράξις συναφής προς τοιαύτην παράβασην. Μάλιστα θεωρείται πως η προστασία που παρέχει το άρθρο 3 ΕυρΣΔΑ είναι ευρύτερη της προστασίας που παρέχουν τα άρθρα 32 και 33 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων.

ο Άρθρο 5: Παν πρόσωπο έχει δικαίωμα εις την ελευθερία και την ασφάλεια ουδείς επιτρέπεται να στερηθεί της ελευθερίας του ειμή εις ακολούθους περιπτώσεις και συμφώνως προς την νόμιμον διαδικασίαν: εάν πρόκειται περί νόμιμου συλλήψεως ή κρατήσεως ατόμου επί σκοπώ όπως εμποδισθή από τον να εισέλθει παρανόμως εν τη χώρα ή εναντίον του οποίου εκκρεμεί διαδικασία απελάσεως ή εκδόσεως.

ο Άρθρο 8: Το άρθρο αυτό κατοχυρώνει το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής. Σε σχέση με τους πρόσφυγες το δικαίωμα αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία, διότι επανασυνδέει τις οικογένειες τους, ιδίως μετά την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα σ' ένα μέλος της οικογένειας.

ο Άρθρο 13: Το άρθρο του οποίου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες παραβιάστηκαν έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω κι αν η παραβίαση διαπράχθηκε από πρόσωπα που ενεργούσαν κατά την εκτέλεση των δημοσίων καθηκόντων τους. Χαρακτηρίζεται ως μια από τις σοβαρότερες εγγυήσεις στην προστασία των προσφύγων, διότι προσπαθεί να προστατεύσει τον αλλοδαπό πρόσφυγα παρέχοντας του τη δυνατότητα να προβλέπει τις συνέπειες που θα έχει μια απόφαση απέλασής του και τον κίνδυνο που τον αναμένει να βασανιστεί ή να εκτεθεί σε κακή μεταχείριση κατά παράβαση του άρθρου 3 ΕυρΣΔΑ.

ο Άρθρο 50: Το άρθρο αυτό προβλέπει την επιδίκαση δικαίας ικανοποίησης στο αδικηθέν μέρος, όταν το ΕυρΔΔΑ κρίνει ότι το συμβαλλόμενο κράτος παραβίασε διάταξη της Σύμβασης, υπό τον όρο ότι το εσωτερικό δίκαιο δεν επιτρέπει την πλήρη επανόρθωση των συνεπειών της απόφασης αυτής.

II. Η ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

1. Ο ρόλος της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ

Η Υπάτη Αρμοστεία αποτελεί βοηθητικό όργανο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, εξουσιοδοτημένο από το Πρωτόκολλο του 1967 να φροντίζει για το συντονισμό των ανθρωπιστικών ενεργειών του ΟΗΕ και των συμβαλλομένων κρατών για τους πρόσφυγες (United National High Commissioner for Refugees).

Η έδρα της βρίσκεται στη Γενεύη, αλλά διατηρεί διάφορα γραφεία ανά την υφήλιο και στην Ελλάδα υπάρχει το γραφείο της Υπάτης Αρμοστείας των Αθηνών. Αυτό συντονίζει τις προσπάθειες του με το ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ), το οποίο αποτελεί φιλανθρωπικό σωματείο και παρέχει νομική αλλά και άλλο είδους βοήθεια στους πρόσφυγες που καταφεύγουν στην Ελλάδα.

Το έργο της Υπάτης Αρμοστείας είναι ανθρωπιστικό και κοινωνικό και δεν φέρει σε καμιά περίπτωση πολιτικό χαρακτήρα. Παρά το ότι τα άρθρα 35 και 36 της Σύμβασης της Γενεύης δεν της αφήνουν πολλά περιθώρια δράσης, τα Πορίσματα της (μέσω του Υπάτου Αρμοστή, που λογοδοτεί απ' ευθείας στον Γενικό Γραμματέα) κατευθύνουν σε σημαντικό βαθμό την πολιτική που ακολουθούν τα κράτη στα σχετικά με τους πρόσφυγες και το άσυλο ζητήματα. Αποστολή της Υπάτης Αρμοστείας είναι η αναζήτηση μακροπρόθεσμων λύσεων στα προβλήματα των προσφύγων, με στόχο να επιτευχθεί είτε ο άμεσος και ομαλός επαναπατρισμός τους, είτε ή μετεγκατάστασή τους σε άλλες χώρες υποδοχής ή τέλος η καθ' όλα ενσωμάτωσή τους στις χώρες που τους παρέχουν άσυλο. Επεμβαίνει όμως και σε

καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης, παρέχοντας μέσω των εκπροσώπων και συνεργατών της υλική βοήθεια.

Μεταξύ αυτών που απολαμβάνουν της φροντίδας των οργάνων της Υπάτης Αρμοστείας περιλαμβάνονται και οι ανιθαγενείς, οι εσωτερικά εντοπισμένοι, αλλά και όσοι επαναπατρίζονται (πρώην πρόσφυγες). Αξίζει να σημειώσουμε πως για τους παλαιστίνιους πρόσφυγες προβλέπεται ειδικό καθεστώς μέριμνας, με τη δραστηριοποίηση της Υπηρεσία Αρωγής και Έργων (UNRWA) για τους παλαιστίνιους πρόσφυγες στην εγγύς ανατολή, που ιδρύθηκε ήδη από το 1948.

2. Συνεργασία και ενημέρωση της Υπάτης Αρμοστείας

Κάθε χώρα-μέλος της ΕΕ δεσμεύεται από τις διεθνείς επιταγές της Σύμβασης της Γενεύης, που περιλαμβάνονται στα άρθρα 32 και 33. Στα πλαίσια των υποχρεώσεων αυτών αναπτύσσεται συνεργασία ανάμεσα στα αρμόδια όργανα των εθνικών κρατών και την Υπάτη Αρμοστεία, με σκοπό τη διευκόλυνση της τελευταίας να επιβλέπει την εφαρμογή της Σύμβασης από τα κράτη.

Τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να συνεργάζονται με το Γραφείο του Υπάτου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, παρέχοντας πληροφορίες και στατιστικά στοιχεία σε θέματα όπως η κατάσταση των προσφύγων, ο αριθμός των αιτήσεων παροχής ασύλου, η Εφαρμογή της Σύμβασης και οι τυχόν επιφυλάξεις που έχουν διατυπωθεί και τα σχετικά νομικά κείμενα που κατά τόπους υιοθετούνται. Πρέπει, βέβαια, να τονίσουμε πως η εν λόγω συνεργασία επαφίεται στην καλή θέληση κάθε κράτους, καθώς του άρθρο 35 της Σύμβασης είναι ένα από τα σημεία για τα οποία μπορούν να διατυπωθούν επιφυλάξεις. Μέσα από αυτή τη συνεργασία η υπάτη Αρμοστεία εποπτεύει την εφαρμογή της Σύμβασης, ενώ παράλληλα παρέχεται η δυνατότητα στα συμβαλλόμενα κράτη να ενημερώνονται για τις σχετικές εξελίξεις.

3. Πορίσματα της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες και τους αιτούντα άσυλο

Η Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 δεν ρυθμίζουν τον τρόπο με τον οποίο θα απονεμηθεί στον αιτούντα η ιδιότητα του πρόσφυγα. Αυτό επαφίεται στην εσωτερική νομοθεσία κάθε χώρας. Ωστόσο, και χάρη της ύπαρξης μιας κάποιας ομοιομορφίας στην αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα, η Εκτελεστική Επιτροπή για το Πρόγραμμα του Υπάτου Αρμοστή – που εδρεύει στο Γραφείο του κι έχει συμβουλευτικό ρόλο – εκδίδει κάθε χρόνο Πορίσματα, που δεν διαθέτουν βέβαια απόλυτη δεσμευτικότητα, αλλά χαρακτηρίζονται εξαιρετικά χρήσιμα, διαμορφώνοντας ορισμένες βασικές προϋποθέσεις που θα πρέπει να τηρούνται από τα κράτη κατά την εξέταση της αίτησης του πρόσφυγα. Κάποια από αυτά είναι επιγραμματικά και τα ακόλουθα :

- Πόρισμα αρ. 8 (1977): Καθορισμός του Καθεστώτος του Πρόσφυγα. Βασικά στοιχεία του τα ακόλουθα: 1) Σεβασμός της αρχής του NON-REFOULEMENT από τους αρμοδίους υπαλλήλους, 2) Παροχή στον αιτούντα των απαραίτητων οδηγιών και διευκολύνσεων, όπως για παράδειγμα διερμηνέα, συνήγορο και επαφή με έναν αρμόδιο υπάλληλο της Υπάτης Αρμοστείας. Νεότερα πορίσματα με αναφορά στο ίδιο ζήτημα τα: αρ. 22 (1981), αρ. 82 (1997), αρ. 85 (1998).
- Πόρισμα αρ. 12 (1978): Υπερεδαφικό αποτέλεσμα του καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα.
- Πόρισμα αρ. 15 (1979): Πρόσφυγες χωρίς χώρα ασύλου. Απαγορεύεται στα ίσα κράτη η απόρριψη μονομιάς μιας αίτησης με μόνο αιτιολογία την μη τήρηση μιας τυπικής προϋπόθεσης ή το ότι θα μπορούσε να ζητήσει άσυλο ο εν λόγω πρόσφυγας σε κάποια άλλη χώρα.
- Πόρισμα αρ. 19 (1980): Προσωρινό άσυλο. Σε περίπτωση μαζικής άφιξης ατόμων αιτούντων άσυλο, με εφαρμογή της αρχής της μη επαναπροϋπόθεσης, εμφανίζεται ως ανάγκη η παροχή προσωρινού ασύλου για την κάλυψη άμεσων αναγκών.
- Πόρισμα αρ. 23 (1981): Διάσωση αιτούντων που κινδυνεύουν στη θάλασσα. Σύμφωνα με την αρχή της Διεθνούς Αλληλεγγύης τα πρόσωπα που διασώζονται στη θάλασσα οδηγούνται στο επόμενο λιμάνι προορισμού και τα κράτη παρέχουν κάθε δυνατή προσπάθεια διευκόλυνσης.
- Πόρισμα αρ. 29 (1982): Καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα και ιδίως ως προς το ρόλο του Υπάτου Αρμοστή στις εθνικές διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος τους πρόσφυγα (σε συνέχεια προηγούμενων αποφάσεων της Επιτροπής για τη Διεθνή Προστασία)
- Πόρισμα αρ. 30 (1983): Το πρόβλημα των προφανώς αβάσιμων ή καταχρηστικών αιτήσεων για το καθεστώς του πρόσφυγα ή (παροχής) ασύλου. Προτείνεται η εξέταση με ταχύρυθμες διαδικασίες (N2452/1996)

- Πόρισμα αρ. 47 (1987) και 59 (1989): Παιδιά πρόσφυγες και ασυνόδευτοι ανήλικοι. Συνίσταται στα κράτη να λαμβάνουν ειδική μέριμνα για την ασφάλεια, κοινωνική πρόνοια και μελλοντική ανάπτυξη των ατόμων που ανήκουν σε αυτές τις κατηγορίες, δεδομένων των ιδιαίτερων αναγκών τους.
- Πόρισμα αρ. 64 (1990): Οι γυναίκες αιτούντες άσυλο. Επειδή συχνά παρατηρείται πως αντιμετωπίζουν διαφορετικές συνθήκες δίωξης, απαιτείται η ανάπτυξη κατάλληλων οδηγιών και η ίση μεταχείριση με τους άνδρες πρόσφυγες.

III. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ (1951) ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ (1967)

1. Ορισμός του Πρόσφυγα

Στο άρθρο 1 Α2 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων συναντούμε τον ορισμό της έννοιας πρόσφυγα: Παν πρόσωπο που για δικαιολογημένο φόβο δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων, ευρίσκεται εκτός της χώρας ης οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύσει της προστασίας της χώρας ταύτης ή εάν μη έχουν υπηκοότητα τινά και ευρισκόμενο συνέπεια τοιούτων γεγονότων εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους αυτού διαμονής δεν δύναται ή λόγω του φόβου τούτου δεν επιθυμεί να επιστρέψει σ' αυτήν.

Μάλιστα, ύστερα από το Πρωτόκολλο του 1967 και για όσες χώρες το έχουν επικυρώσει δεν ισχύει ο χρονικός και γεωγραφικός περιορισμός του άρθρου 1, με αποτέλεσμα να εμπίπτουν στην έννοια του πρόσφυγα όλοι οι πρόσφυγες, ανεξάρτητα από τη χώρα προέλευσης και την ημερομηνία κατά την οποία την εγκατέλειψαν.

2. Κατηγορίες Προσφύγων

Πέρα από τον ορισμό του άρθρου 1Α2 του Σύμβασης της Γενεύης που προαναφέρθηκε, στο διεθνές προσκήνιο αναφέρονται συχνά κάποιες υποκατηγορίες προσφύγων, που είναι συνοπτικά οι ακόλουθες:

- De jure πρόσφυγες: Πρόκειται για εκείνους που χαρακτηρίζονται ως πρόσφυγες σύμφωνα με τη Συνθήκη της Γενεύης από τη στιγμή που θα έλθουν νόμιμα ή παράνομα σε μια χώρα και ζητήσουν πολιτικό άσυλο. Μετά την αναγνώρισή τους απολαμβάνουν όλων των δικαιωμάτων που προβλέπει η Σύμβαση για τους πολιτικούς πρόσφυγες.
- Πρόσφυγες sur place: Πρόκειται για τα άτομα εκείνα που βρέθηκαν σε μια δεδομένη στιγμή σε μια χώρα εκτός της χώρας ιθαγένειάς τους, αλλά λόγω των γεγονότων που επισυνέβησαν εν τω μεταξύ στη χώρα καταγωγής τους ή στη χώρα της προηγμένης συνήθους διαμονής, αδυνατούν πλέον να επιστρέψουν λόγω αιτιολογημένου φόβου δίωξης ή βασανισμού.
- De facto πρόσφυγες: Πρόκειται για άτομα που δεν έχουν αναγνωριστεί ως πρόσφυγες, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη Σύμβαση της Γενεύης, αλλά είτε το αίτημά τους έχει απορριφθεί από τις αρμόδιες αρχές, είτε από φόβο και έλλειψη εμπιστοσύνης σε κάθε θεσμοθετημένη εξουσία – δεν υπέβαλαν ακόμα αίτημα χορήγησης ασύλου ή –τέλος – εγκατέλειψαν τη χώρα τους όχι για τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1 Α2 της Σύμβασης, αλλά λόγω π.χ. φυσικών καταστροφών.
- Boat people: Είναι όσοι εγκαταλείπουν τη χώρα τους επιβιβαζόμενοι σε πλοία. Οι πρόσφυγες αυτοί (πρόκειται κυρίως για βιετναμέζους) αναγνωρίζονται από τις χώρες υποδοχής κατόπιν ειδικής εισήγησης της Υπάτης Αρμοστείας, ενώ το νομικό τους καθεστώς διαφέρει τόσο από εκείνο των άλλων προσφύγων όσο και από αυτό των αλλοδαπών, καθώς απολαμβάνουν επιπλέον δικαιώματα.
- Πρόσφυγες in orbit ή σε τροχιά: Πρόκειται για τα άτομα που περιφέρονται συνεχώς από χώρα σε χώρα, καθώς δεν καταφέρνουν σε καμιά χώρα να γίνουν δεκτά.

3. Ρήτρες Υπαγωγής (Προϋποθέσεις κτήσεως της ιδιότητας του συμβατικού πρόσφυγα)

- Κριτήριο 1ο : Δικαιολογημένος φόβος δίωξης

Το κριτήριο αυτό αναλύεται περαιτέρω σε δυο στοιχεία: ένα υποκειμενικό (φόβος) κι ένα αντικείμενο (δικαιολογημένος). Το πρώτο από αυτά πρέπει να εξετάζεται με ιδιαίτερη προσοχή, καθώς συνδέεται άμεσα με την προσωπικότητα του πρόσφυγα και κάθε προσωπικότητα είναι μοναδική. Το δεύτερο στοιχείο λειτουργεί ως τροχοπέδη, έτσι ώστε να αποκλείονται όσοι αναιτιολόγητα ή από υπερβολή εγκαταλείπουν την εστία τους.

Αφού τονίσουμε πως δεν απαιτείται δίωξη, αλλά αιτιολογημένος φόβος δίωξης, πρέπει να αναφέρουμε πως ο φόβος αυτός μπορεί να σχετίζεται με γεγονότα γνωστά στη διεθνή κοινότητα, ή και άγνωστα, οπότε απαιτείται σχετική απόδειξη του αιτούντα.

· Κριτήριο 2ο : Η δίωξη να βασίζεται στη φυλή, θρησκεία, εθνικότητα κοινωνική τάξη ή πολιτικές πεποιθήσεις:

Ο όρος δίωξη – χωρίς να προσδιορίζεται σαφώς στη Σύμβαση της Γενεύης – αναφέρεται στην έλλειψη προστασίας από τη χώρα καταγωγής, από την οποία απορρέει και ο δικαιολογημένος φόβος δίωξης και εμφανίζεται με ποικίλες και διαφοροποιούμενες μορφές. Σε κάθε περίπτωση, όμως, η δίωξη πρέπει να βασίζεται σε κάποια από τις ακόλουθες αιτίες (χωρίς να αποκλείεται η σώρευση αυτών):

α) φυλή

β) θρησκεία

γ) εθνικότητα

δ) κοινωνική τάξη

ε) πολιτικές πεποιθήσεις

· Κριτήριο 3ο : Ο αιτών να βρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειας του ή αν είναι ανιθαγενής , εκτός της χώρας της τελευταίας αυτού διαμονής.

Ρητά τονίζεται στο άρθρο 1 Α2 της Σύμβασης ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την αναγνώριση κάποιου ως πρόσφυγας είναι να βρίσκεται έξω από τη χώρα της ιθαγένειας του. Στο σημείο αυτό αναφερόμαστε τόσο στα άτομα που αναγκάστηκαν να φύγουν από το φόβο της δίωξης όσο και σε εκείνους που βρίσκοντας ήδη εκτός της χώρας ιθαγένειας τους, αλλά λόγω γεγονότων που μεσολάβησαν αρνούνται να επιστρέψουν από φόβο μήπως διωχθούν (πρόσφυγες sur place).

Σε ότι αφορά εκείνους που διατηρούν παράλληλα περισσότερες ιθαγένειες για να θεωρήσουν ως πρόσφυγες θα πρέπει να βρίσκονται έξω από όλες τις χώρες της ιθαγένειας του και να αρνείται να επιστρέψει σε οποιαδήποτε απ' αυτές.

Μια ακόμη κατηγορία είναι όσοι έχουν απωλέσει την ιθαγένειά τους , για τους οποίους αρκεί να βρίσκονται έξω από τη χώρα της τελευταίας συνήθως διαμονής. Σε αυτήν την περίπτωση εκείνο που μας ενδιαφέρει είναι ο σύνδεσμος ανάμεσα στην τελευταία συνήθη διαμονή και στην αρχική δίωξη κατά του συγκεκριμένου ατόμου.

· Κριτήριο 4ο : Ο αιτών να μην μπορεί ή λόγω του φόβου αυτού να μην επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτή.

Απαραίτητη προϋπόθεση – σύμφωνα με το γράμμα της Σύμβασης – είναι ο αιτών να έχει πραγματικά ανάγκη διεθνούς προστασίας, είτε διότι εμποδίζεται για λόγους αντικειμενικούς να επιστρέψει στη χώρα της ιθαγένειας του είτε διότι δεν επιθυμεί λόγω του φόβου δίωξης. Και στις δυο περιπτώσεις βρίσκεται εκτός της προστασίας του κράτους ιθαγενείας του.

4. Ρήτρες Παύσης

Στο άρθρο 1 Γ (1-6) της Σύμβασης του 1951 απαριθμούνται οι προϋποθέσεις σύμφωνα με τις οποίες παύει να υπάρχει σε κάποιον η ιδιότητα του πρόσφυγα και ως εκ τούτου παύει το εν λόγω άτομο να απολαμβάνει τα δικαιώματα που συνεπάγεται το ειδικό καθεστώς του πρόσφυγα. Οι λόγοι παύσης της προσφυγικής ιδιότητας είναι οι ακόλουθοι:

· εκούσια χρήση της προστασίας της χώρας της οποίας είχε την ιθαγένεια

· εκούσια επανάκτηση της ιθαγένειάς του, την οποία είχε απωλέσει

· απόκτηση νέας ιθαγένειας και κατ' επέκταση υπαγωγή στην προστασία που του παρέχει η νέα χώρα, μια και πλέον δεν έχει ανάγκη διεθνούς προστασίας

· εκούσια επάνοδος στη χώρα την οποία είχε εγκαταλείψει ή παρέμενε εκτός για λόγους δικαιολογημένου φόβου δίωξης

· αδυναμία αποποίησης της προστασίας της χώρας της ιθαγένειάς του, διότι οι συνθήκες που τον οδήγησαν να αναγνωριστεί ως πρόσφυγας έπαψαν να υπάρχουν.

· Δυνατότητα επιστροφής στη χώρα της συνήθους διαμονής του, εφ' όσον ο πρόσφυγας δεν έχει ιθαγένεια διότι δεν υφίστανται πλέον οι προϋποθέσεις σύμφωνα με τις οποίες αναγνωρίστηκε ως πρόσφυγας.

5. Ρήτρες Αποκλεισμού

Ορισμένα άτομα αποκλείονται από το καθεστώς του πρόσφυγα, εάν πληρούν κάποια από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

· απολαμβάνουν ήδη προστασίας ή βοήθειας από τα Ηνωμένα Έθνη – από όργανα ή οργανώσεις π.χ. UNRWA

· δεν έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας διότι ήδη απολαμβάνουν ειδικό καθεστώς στη χώρα υποδοχής ως ημεδαποί π.χ. Κύπριοι

· δεν αξίζουν να τύχουν διεθνούς προστασίας λόγω διάπραξης εγκλήματος κατά της ειρήνης, εγκλήματος πολέμου ή εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας

· είναι ένοχοι ενεργειών αντιθέτων προς τους σκοπούς και τις αρχές του ΟΗΕ.

6. Η αρχή της μη επαναπροώθησης (NON REFOULEMENT)

Ουδεμία συμβαλλόμενη χώρα θα απελαύνει ή θα επαναπροωθεί καθ' οιονδήποτε τρόπον, πρόσφυγες, εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή η ελευθερία αυτών απειλούνται δια λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων.

Το εκ της παρούσης διάταξης απορρέον ευεργέτημα δεν δύναται πάντως να επικαλείται πρόσφυξ όστις, δια σοβαράς αιτίας, θεωρείται επικίνδυνος εις την ασφάλειαν της χώρας ένθα ευρίσκεται ή όστις έχων τελεσιδικώς καταδικαστεί δι' ιδιαίτέρως σοβαρόν έγκλημα , αποτελεί κίνδυνον δια την χώραν.

Τονίσαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο πως δεν μπορεί να συναχθεί ατομικό δικαίωμα του πρόσφυγα στην χορήγηση πολιτικού ασύλου , αλλά μόνον δικαίωμα αίτησης χορήγησης. Εφόσον, λοιπόν , επαφίεται στο εκάστοτε κράτος η απόφαση χορήγησης ή μη πολιτικού ασύλου, εύλογα αναρωτιέται κανείς πως προστατεύεται εκείνο που εκδιώχθηκε ή αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη χώρα του, αλλά δεν κατάφερε να αποκτήσει πολιτικό άσυλο στη χώρα υποδοχής.

Στο άρθρο 33 της Σύμβασης της Γενεύης διατύπωσης η αρχή της μη επαναπροώθησης ή non refoulement . Πρόκειται για μια από τις βασικότερες αρχές του δικαίου των προσφύγων, που προστατεύεται μάλιστα από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης (άρθρο 3), ενώ υιοθετείται ρητά ή ερμηνευτικά και από τις υπόλοιπες Διεθνείς Συμβάσεις (π.χ. Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων ή άλλων τρόπων σκληρής , απάνθρωπων ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, άρθρο 3, Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, άρθρο 7, κ.α).

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, απαγορεύεται η επαναπροώθηση ενός πρόσφυγα σε χώρα όπου υπάρχει έστω και η υπόνοια πως αυτός θα διωχθεί, θα απειληθεί, βασανισθεί ή κακοποιηθεί με οποιονδήποτε τρόπο (είτε πρόκειται για τη χώρα της καταγωγής του είτε για τη χώρα της συνήθους διαμονής του.

Η αρχή αυτή είναι ευρύτερη της έννοιας του ασύλου και καλύπτει και εκείνους ακόμη που δεν ζητούν άσυλο αλλά χρειάζεται να προστατευτούν από ενδεχόμενης δίωξη στη χώρα προέλευσής τους.

Η αρχή της μη επαναπροώθησης θα πρέπει να γίνεται δεκτή σε κάθε περίπτωση. Ωστόσο το άρθρο 33 αναφέρει στη δεύτερη παράγραφο δυο εξαιρέσεις στην αρχή της μη απέλασης και της μη επαναπροώθησης. Πρόκειται για τα άτομα που θεωρούνται επικίνδυνα για τη χώρα υποδοχής και για εκείνα που έχουν καταδικασθεί για ιδιαίτερα σοβαρά εγκλήματα. Τα ζητήματα αυτά ερμηνεύονται σε σχέση με την συγκεκριμένη περίπτωση από κάθε συμβαλλόμενη χώρα κατά τη νομοθεσία της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' – ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

I . ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Στα πλαίσια της μη συνεχείς ρυθμούς αυξανόμενης κοινοτικής συνεργασίας και με δεδομένη την προοπτική ανοίγματος των ενδοκοινοτικών συνόρων, αλλά και την έξαρση του φαινομένου της μετανάστευσης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εμφανίζεται ως ανάγκη το ζήτημα της από κοινού αντιμετώπισης των αιτήσεων παροχής ασύλου και της ανάπτυξης μιας συντονισμένης και ενοποιημένης πολιτικής στο εν λόγω θέμα.

Ήδη λοιπόν, από τα μέσα ης δεκαετίας του 1970 τα κοινοτικά όργανα, με πρωτεργάτη την Επιτροπή δραστηριοποιούνται στην υιοθέτηση ομοιόμορφων κανόνων στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου, με αποτέλεσμα την υπογραφή αρχικά της Συμφωνίας του Schengen (1985) και της συμπληρωματικής αυτής Σύμβασης Εφαρμογής (1990), ύστερα της Σύμβασης του Δουβλίνου (1990) που μετά την τροποποίηση της αποτελεί πλέον τον Κανονισμό (ΕΚ) 343/2003 και τελικά της Συνθήκης του Μάαστριχ (1991), αλλά και σειράς άλλων τροποποιητικών πράξεων, κανονισμών, οδηγιών, προτάσεων και ψηφισμάτων.

Η δεσμευτικότητα του Κανονισμού αφενός και των οδηγιών αφετέρου, ιδίως από τη στιγμή που οι τελευταίες ενσωματώνονται μέσω νόμων ή Προεδρικών Διαταγμάτων στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών, οδηγούν στην εναρμόνιση σε μεγάλο βαθμό των σχετικών κανόνων των κρατών μελών, εκτοπίζοντας παράλληλα τους μέχρι τότε ισχύοντες εθνικούς κανόνες στα θέματα της μετανάστευσης και του ασύλου.

II. Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΣΥΛΟΥ

1. Συμφωνία Schengen και Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας

Πρόκειται για μια Συμφωνία που υπογράφηκε το 1985 αρχικά με πρωτοβουλία πέντε κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθιερώνοντας ένα καθεστώς κοινής αντιμετώπισης των συμβαλλομένων κρατών στα ζητήματα παροχής αδειών εισόδου και

διαμονής στους υπηκόους τρίτων χωρών , με απώτερο σκοπό την προοδευτική κατάργηση των ελέγχων στις μετακινήσεις μεταξύ των κρατών – μελών.

Ο συντονισμός της πολιτικής θεώρησης επιτυγχάνεται σε δυο διαδοχικά στάδια και πάντοτε σύμφωνα με τα οριζόμενα στη Σύμβαση της Γενεύης. Για την παροχή πολιτικού ασύλου ακολουθούνται κάποιες βασικές αρχές που έχουν τεθεί, με κυριότερες:

α) το σεβασμό της αρχής της μη επαναπροώθησης, που καθιερώνει το άρθρο 33 της Σύμβασης του 1951, β) την εξέταση κάθε αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε οποιοδήποτε από τα κράτη – μέλη και γ) τον ορισμό του υπεύθυνου κράτους για την εξέταση μιας αίτησης και την επεξεργασία αυτής αποκλειστικά και μόνον από το συγκεκριμένο κράτος. Στα πλαίσια της κοινοτικής συνεργασίας κρίνεται αναγκαία και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών, ώστε να εξασφαλίζεται τόσο η τήρηση της αρχής που αναφέρθηκε παραπάνω υπό γ) όσο και η προστασία στοιχείων προσωπικού χαρακτήρα. Για τον σκοπό αυτό έχει δημιουργηθεί ένα δίκτυο τραπεζών πληροφοριών, το λεγόμενο Σύστημα Πληροφοριών Schengen – SIS.

2. Η Σύμβαση του Δουβλίνου

Αναφέραμε προηγουμένως πως μια από τις βασικές αρχές που προβλέπονται από τη Συμφωνία Schengen για την παροχή πολιτικού ασύλου είναι και η εξέταση κάθε αίτησης από ένα μόνο κράτος. Τίθεται , επομένως, στο σημείο αυτό το ζήτημα του τρόπου καθορισμού του υπεύθυνου κράτους, στο οποίο δίνει απάντηση η Σύμβαση του Δουβλίνου του 1990.

Στη Σύμβαση αυτή περιέχονται διατάξεις παρόμοιες με εκείνες της Συνθήκης Schengen , ενώ τονίζεται για άλλη μια φορά η ανάγκη αρμονικής συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφορίας.

Το σύστημα καθορισμού του υπεύθυνου για την εξέταση της αίτησης ασύλου κράτους είναι μάλλον περίπλοκο και για το λόγο αυτό προβλέπεται από τη Σύμβαση πως η εξέταση οφείλει να περατώνεται κατά το δυνατόν έγκαιρα. Η συνθήκη βαρύνει αρχικά το πρώτο κράτος στο οποίο εμφανίζεται ο αιτών, ενώ προβλέπεται μια Επιτροπή αποτελούμενη από εκπροσώπους όλων των συμβαλλόμενων κρατών με αποστολή την ερμηνεία σημεία της Σύμβασης που θεωρούνται αμφιλεγόμενα. Η αρμοδιότητα των διακυβερνητικών οργάνων στη διαδικασία της εξέτασης παραμερίζεται.

Από τις σπουδαιότερες επιτυχίες αυτής της Σύμβασης είναι η διευκόλυνση και η διαφύλαξη μιας σημαντικής κατηγορίας προσφύγων, των ονομαζόμενων *in orbit* ή σε τροχιά, δηλαδή εκείνων που μετακινούνται από χώρα σε χώρα της Ένωσης χωρίς να καταφέρνουν να αποκτήσουν άσυλο σε κάποια απ' αυτές.

3. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992)

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ – που υπογράφηκε το 1992 – και συγκεκριμένα το άρθρο 100Γ αυτής περιλαμβάνει κάποιες διατάξεις που αναφέρονται στο ζήτημα της μετανάστευσης από ορισμένες χώρες του τρίτου κόσμου. Οι υπήκοοι των κρατών αυτών – που περιλαμβάνονται σε έναν κατάλογο και είναι κατά κύριο λόγο χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της πρώην Γιουγκοσλαβίας – οφείλουν να διαθέτουν άδεια εισόδου, προκειμένου να περνούν τα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών. Μάλιστα προβλέπεται σε περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης τα κράτη να γίνονται (με απόφαση της Επιτροπής) πιο ελαστικά στην παροχή αδειών.

Σε μια άλλη σειρά διατάξεων σχετικών με τη Συνεργασία στους Τομείς της Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών Υποθέσεων δίνεται η δυνατότητα στο Συμβούλιο να επεξεργάζεται και να διαμορφώνει κοινές θέσεις των κρατών – μελών σε θέματα μετανάστευσης πολιτικής.

III. Η ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

Με τη συνθήκη του Άμστερνταμ καθιερώθηκε η αρμοδιότητα της Κοινότητας στους τομείς του ασύλου και της μετανάστευσης. Το 1991, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε ζήτησε την κατάστρωση κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής ασύλου της Ε.Ε, η οποία να περιλαμβάνει , ειδικότερα την καθιέρωση κοινού ευρωπαϊκού καθεστώτος για το άσυλο, με μακροπρόθεσμη κατάληξη της θέσης της κοινής διαδικασίας για το άσυλο και ομοιόμορφου καθεστώτος που να ισχύει σε ολόκληρη την Κοινότητα για τα πρόσωπα στα οποία χορηγείται άσυλο. Το Δεκέμβριο του 2000 θεσπίστηκε πανηγυρικά ο Χάρτης των Θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα άρθρα 18 και 19 του οποίου αφενός κατοχυρώνουν το δικαίωμα ασύλου και αφετέρου προβλέπουν την παροχή προστασίας σε περίπτωση απέλασης ή έκδοσης.

Εν τω μεταξύ, με απόφαση του Συμβουλίου, συστήνεται το Ευρωπαϊκό Ταμείο για τους Πρόσφυγες ένα Ταμείο οικονομικής αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών για τα μέτρα που λαμβάνουν στον τομέα του ασύλου.

Με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2725/2000 θεσπίζεται το νομικό καθεστώς του Eurodac για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της Σύμβασης του Δουβλίνου. Πρόκειται σε γενικές γραμμές για ένα σύστημα αντιπαραβολής δακτυλικών αποτυπωμάτων.

Η οδηγία 2001/55/ΕΚ προβλέπει την παροχή προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων, ενώ τον Οκτώβριο του 2001 εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το πρόγραμμα ARGO, με στόχο την κάλυψη της ζωτικής ανάγκης για ενίσχυση της διοικητικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών – μελών.

Έμφαση έχει δοθεί στην καταπολέμηση των διακρίσεων, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στα πλαίσια του προγράμματος EQUAL, ενώ έχει συσταθεί ήδη από το 1998 η Ομάδα Εργασίας υψηλού επιπέδου για το άσυλο και τη μετανάστευση, που αποστολή της έχει την επεξεργασία ζητημάτων παροχής ασύλου στα πλαίσια της συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τρίτες χώρες.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε πως έχει τεθεί ως στόχος η ανάπτυξη αποτελεσματικού συστήματος ασύλου το οποίο θα προστατεύει εκείνους που το έχουν ανάγκη, με σεβασμό της πλήρους και σφαιρικής εφαρμογής της σύμβασης της Γενεύης.

IV. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ

1. Προστασία μέσω του Συμβουλίου της Ευρώπης

α) Ψήφισμα για τις στοιχειώδεις Εγγυήσεις των Διαδικασιών Εξέτασης Αιτήσεων Ασύλου.

Με το ψήφισμα αυτό κατοχυρώνονται ορισμένα θεμελιώδη δικαιώματα των αιτούντων άσυλο στις διαδικασίες εξέτασης:

- το δικαίωμα πραγματικής δυνατότητας υποβολής της αίτησης όσο το δυνατό γρηγορότερα.
- Το δικαίωμα παραμονής στο κράτος εισόδου μέχρις ότου εκδοθεί η απόφαση επί της αίτησης

- Το δικαίωμα άσκησης ειδικού μέσου και της δυνατότητας παραμονής στο έδαφος του κράτους έως ότου εκδοθεί και αυτή η απόφαση

β) Μια σειρά σημαντικών Συστάσεων που έχουν εκδοθεί από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης:

- Σύσταση Νο 94, 5 του 1994 για την άφιξη ατόμων αιτούντων άσυλο στα ευρωπαϊκά αεροδρόμια

- Σύσταση 1234 του 1994, όπου δίνονται διευκρινήσεις για την έννοια προδήλως αβάσιμες αιτήσεις ασύλου.

- Σύσταση 1237 του 1995, για την κατάσταση ατόμων των οποίων η αίτηση απορρίφθηκε.

2. Προστασία μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ)

α) Ψήφισμα της 21ης Σεπτεμβρίου 1992, με το οποίο τίθεται το ζήτημα της συμβατότητας των κριτηρίων με τη Σύμβαση της Γενεύης. Προβλέπονται, επίσης, βασικά δικαιώματα των προσφύγων στις ευρωπαϊκές διαδικασίες ασύλου:

- Το δικαίωμα της διεξοδικής και αμερόληπτης πρώτης ακρόασης

- Το δικαίωμα έφεσης και μη απέλασης όσο εκκρεμεί η απόφαση

- Το δικαίωμα πρόσβασης στον Υπατο Αρμοστή του ΟΗΕ.

3. Προστασία μέσω των οργάνων της ΕΣΔΑ – Νομολογία ΕΕΔΑ και ΕΔΔΑ

Παρά το ότι το δικαίωμα ασύλου δεν αποτελεί δικαίωμα προστατευόμενο από τις διατάξεις της ΕΣΔΑ, έχει γίνει δεκτό πως η απέλαση αλλοδαπού πραγματοποιείται υπό προϋποθέσεις τέτοιες, ώστε να μη θίγεται το άρθρο 3 της εν λόγω σύμβασης. Προβλέπεται, κατά τον τρόπο αυτό, ένα είδος έμμεσης προστασίας των προσφύγων.

Εξάλλου, πρέπει να τονίσουμε πως οι αποφάσεις τόσο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) όσο και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) είναι απόλυτα δεσμευτικές για τα κράτη – μέλη. Ως εκ τούτου πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη νομολογία των οργάνων αυτών, καθώς τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότεροι αλλοδαποί καταφεύγουν στην προστασία του άρθρου 3 ΕΣΔΑ, αφενός λόγω της έλλειψης αποτελεσματικού μηχανισμού ελέγχου στα πλαίσια της Σύμβασης της Γενεύης και αφετέρου διότι η προστασία μέσω της ΕΣΔΑ έχει αποδειχθεί ως ιδιαίτερως αποτελεσματική.

Από τις γνωστότερες υποθέσεις είναι αυτή του Soering κατά του Ηνωμένου Βασιλείου, του Cruz Varas κατά της Σουηδίας, η υπόθεση Vilvarajah κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου και η υπόθεση Ahmed κατά Αυστρίας.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ – ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΣΥΛΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ

I. Το Σύνταγμα του 1975/1986/2001

Συνεχίζοντας μια παράδοση προστασίας των ευρισκομένων στο ελληνικό έδαφος προσφύγων, που ξεκινά ήδη από το Προσωρινόν Πολίτευμα της Ελλάδος κατά την Εν Άστρει Β' Εθνικήν Συνέλευσιν του Έτους 1823, το ισχύον Σύνταγμα καθιερώνει την ίση μεταχείριση ημεδαπών και αλλοδαπών ενώπιον των νόμων και απαγορεύει τις διακρίσεις ανάλογα με το φύλλο, τη θρησκεία ή την καταγωγή, με μια σειρά θεμελιωδών διατάξεων για την προστασία των αλλοδαπών που βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια και ζητούν πολιτικό άσυλο από το ελληνικό κράτος.

Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας, προβλέπεται στο αρ. 2 παρ. 1 του ελληνικού συντάγματος, που καθιερώνει μια από τις θεμελιωδέστερες αρχές στην ελληνική έννομη τάξη, σε συνδυασμό με αυτήν του απαραβίαστου της ανθρώπινης αξίας του νέου άρθρου 25 παρ. 1. Με τις δυο αυτές διατάξεις διασφαλίζεται η προστασία και ο σεβασμός όλων ανεξαιρέτων των ανθρώπων, ενώ ταυτόχρονα απαγορεύεται ρητά η κακομεταχείριση των αλλοδαπών αιτούντων άσυλο από τις κρατικές αρχές.

Σε ότι αφορά στα Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα επιβάλλεται να αναφερθούμε στη ρύθμιση ανάπτυξης της προσωπικότητας, υπό τον όρο της μη προσβολής των δικαιωμάτων άλλων και της μη αντίθεσης στο Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη. Κάθε φυσικό πρόσωπο, λόγω της ανταξίας του ως ανθρώπου (αρ. 2 παρ. 15), είναι φορέας του εν λόγω δικαιώματος κατά συνέπεια και οι αλλοδαποί.

Εξάλλου και στην β' παράγραφο του αρ. 5 θεσπίζεται συμπληρωματικά η απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας όσων βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων. Πρόκειται για μια διάταξη απόλυτα εναρμονισμένη με εκείνες της ΕΣΔΑ και της ΟΑΔΑ για την θέσπιση σε οικουμενικό επίπεδο της προστασίας του δικαιώματος της προσωπικότητας του ανθρώπου χωρίς καμιά διάκριση.

Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται με το αρ. 5 παρ. 2 στην προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας των ευρισκομένων στην ελληνική επικράτεια αλλοδαπών, με την κατοχύρωση της γενικής ικανότητας δικαίου. Στους αλλοδαπούς επιφυλάσσει το ελληνικό Σύνταγμα την ίδια ακριβώς προστασία που παρέχεται και στους ημεδαπούς, χωρίς καμιά διαφοροποίηση. Στο σημείο αυτό δεν πρέπει να παραλείψουμε να αναφερθούμε στις ακόλουθες συνταγματικές διατάξεις (σχετικές με την προστασία των αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια): το άρθρο 6, που αφορά στην απαγόρευση σύλληψης και φυλάκισης χωρίς αιτιολογημένο δικαστικό ένταλμα, καθώς και το άρθρο 20, που παρέχει σε όλους το δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας από τα δικαστήρια, όπου μπορεί ο καθένας να αναπτύξει τις απόψεις ή τα συμπεράσματά του, όπως ο νόμος ορίζει.

II. ΤΟ ΑΡΘΡΟ 5 ΠΑΡ. 2 ΕΔ. Β' ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ 1975/1986/2001

Το αρ. 5 παρ. 2 εδ. β' του ισχύοντος ελληνικού Συντάγματος ορίζει τα ακόλουθα: Απαγορεύεται η έκδοση αλλοδαπού που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας. Πρόκειται για μια διάταξη ζωτικής σημασίας για τους αιτούντες πολιτικό άσυλο στην ελληνική επικράτεια και εκφράζει την αρχή της διεθνούς αλληλεγγύης στα θέματα της προσωπικής ελευθερίας.

Όπως προαναφέραμε, με το αρ. 5 ορίζεται ως πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας ο σεβασμός και η προστασία της ανθρώπινης αξίας και επιβάλλεται η διαφύλαξη της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας του ανθρώπου. Η θεμελιώδης αυτή διάταξη είναι ίσως προϊόν της τραγικής πολιτικής εμπειρίας που βίωσε η Ελλάδα κατά τη διάρκεια της επταετίας 1967-1974, με αποκορύφωμα τη νομοθετική κατοχύρωση του πολιτικού ασύλου για πρώτη φορά στην παρ. 2 εδ. β' του παραπάνω άρθρου.

Πρόκειται ουσιαστικά για μια εξαίρεση από το γενικό κανόνα της έκδοσης των εγκλημάτων με την προστασία που παρέχεται μέσω του πολιτικού ασύλου. Κάθε αλλοδαπός που βρίσκεται σε σύγκρουση με την έννομη τάξη της χώρας του επικαλείται την πολιτική ελευθερία και νομιμοποιεί με τον τρόπο αυτό την παραμονή του σε μια ξένη χώρα. Κατά το παρελθόν, και με αφορμή τις πολιτικές ανακατατάξεις που πραγματοποιούνται κατά καιρούς, καταβλήθηκε προσπάθεια δημιουργίας ενιαίου νομοθετικού πλαισίου προστασίας των προσφύγων στην Ευρώπη, αλλά και παγκοσμίως.

Το δικαίωμα του πολιτικού ασύλου κατοχυρώνεται στην ελληνική αλλά και τη διεθνή έννομη τάξη μόνο με την έννοια του δικαιώματος του κράτους. Έγκειται, επομένως, στην διακριτική ευχέρεια του τελευταίου η απονομή ή όχι της ιδιότητας του πρόσφυγα στους αιτούντες άσυλο.

Η απαγόρευση έκδοσης αλλοδαπού διωκόμενου για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας, προβλέπεται στο αρ. 5 παρ. 2 εδ. β' υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) Να πρόκειται για αλλοδαπό, συμπεριλαμβανομένων και των ανιθαγενών. Σε αντίθετη περίπτωση, το κράτος που ζητά την έκδοση υπηκόου του θα μπορούσε να παρακάμψει την συνταγματική απαγόρευση, αφαιρώντας την ιθαγένεια. Δεν υπάρχει ειδική πρόβλεψη για την έκδοση ημεδαπών, αν και αυτή απαγορεύεται από τον ΚΠΔ.

β) Να διώκεται ο αλλοδαπός στη χώρα που ζητά την έκδοση (και που δεν χρειάζεται να είναι η χώρα της υπηκοότητάς του). Απαιτείται να έχει αρχίσει η δίωξη, χωρίς να προϋποθέτει καταδίκη.

Με τον όρο δράση υπέρ της ελευθερίας εννοείται οποιαδήποτε δραστηριότητα, από την απλή έκφραση γνώμης ως την ένοπλη αντίσταση, αρκεί αυτή να συνδέεται με την προσπάθεια κατάλυσης πολιτικής εξουσίας που δεν έχει δημοκρατική νομιμοποίηση. Σύμφωνα πάντοτε με την ελληνική θεωρία, η λέξη ελευθερία ερμηνεύεται κατά το πνεύμα του ελληνικού συνταγματικού πλαισίου, έστω και αν η δράση υπέρ αυτής είχε και εγκληματικό αποτέλεσμα (σύνθετο πολιτικό έγκλημα).

Δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο η αξιολόγηση από το δικαστή των πράξεων του αλλοδαπού ως δράση υπέρ της ελευθερίας να συντελέσει εμμέσως στην διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής της χώρας και να περιπλέξει τις σχέσεις της Πολιτείας με τα άλλα κράτη. Ως ερμηνευτικό βοήθημα μπορεί να χρησιμοποιηθεί η επίσημη γνώμη του υπουργείου εξωτερικών ή της διαπιστευμένης αρχής στη χώρα από την οποία ο αλλοδαπός διέφυγε, για την πολιτική κατάσταση. Αρκετές είναι οι σχετικές υποθέσεις που απασχόλησαν τη νομολογία.

Στο σημείο αυτό αξίζει να επισημανθεί η ουσιώδης ποιοτική αντιδιαστολή ανάμεσα σε δράση υπέρ της ελευθερίας και σε τρομοκρατική δράση. Η τρομοκρατική ενέργεια δεν μπορεί ποτέ να αποτελέσει εμπόδιο για την έκδοση αλλοδαπού. Μάλιστα, για την καταπολέμηση του εγκλήματος της τρομοκρατίας διαπιστώθηκε η ανάγκη συνεργασίας μεταξύ κρατών, η οποία επιτυγχάνεται ήδη με τη συνυπογραφή και κύρωση της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως της 27ης Ιανουαρίου 1977 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, στην οποία συνέπραξε και η χώρα μας. Στο 1ο άρθρο της παραπάνω Σύμβασης προβλέπονται τα εγκλήματα εκείνα που δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση να θεωρηθούν πολιτικά ή εγκλήματα συναφή προς το πολιτικό έγκλημα ή εγκλήματα που εμπνέονται από πολιτικά κίνητρα.

III. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΑΡ. 5 ΠΑΡ. 2 ΕΔ. Β΄

Το δικαϊκό πλαίσιο της απαγόρευσης έκδοσης συμπληρώνουν οι ακόλουθες διατάξεις:

· Το άρθρο 438 περ. γ΄ ΚΠΔ, το οποίο προβλέπει την απαγόρευση έκδοσης αν πρόκειται για έγκλημα που κατά τους ελληνικούς νόμους χαρακτηρίζεται πολιτικό, στρατιωτικό, φορολογικό...

· Το άρθρο 438 περ. ε΄ ΚΠΔ, σύμφωνα με το οποίο απαγορεύεται η έκδοση αν πιθανολογείται ότι εκείνος για τον οποίο ζητείται η έκδοση θα καταδιωχθεί από το κράτος στο οποίο παραδίδεται για πράξη διαφορετική από εκείνη που ζητείται η έκδοση.

IV. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

1. Νόμος 1975/1991

Ο νόμος 1975/1991 περί εισόδου – εξόδου, παραμονής, εργασίας, απέλασης αλλοδαπών, διαδικασίας αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις αφιερώνει στους αλλοδαπούς – αιτούντες άσυλο δυο από τα άρθρα του κεφαλαίου Στ΄ (άρθρα 24 και 25). Το πρώτο από αυτά ρυθμίζει τα σχετικά με την αναγνώριση και περίθαλψη προσφύγων, ενώ το δεύτερο καθορίζει τη διαδικασία αναγνώρισης των προσφύγων.

Αξιοσημείωτο είναι πως στην ελληνική νομοθεσία δεν υπάρχουν ειδικές ρυθμίσεις για τους αιτούντες άσυλο, αλλά όσες διατάξεις αναφέρονται στους τελευταίους περιέχονται στο νόμο περί αλλοδαπών (μαζί δηλαδή με εκείνες για τους πρόσφυγες, λόγω της ιδιαίτερης σχέσης των δυο θεσμών).

Ο Νόμος 1975/1991 ήλθε να επιβεβαιώσει τις περισσότερες από τις διατάξεις της Υπουργικής απόφασης 540/1-1669 58 της 10/28.5.1977 σύμφωνα με την οποία αναγνωριζόταν η ιδιότητα του πρόσφυγα πριν από την εφαρμογή της Συνθήκης της Γενεύης.

Με τον Νόμο αυτό προβλέφτηκε για πρώτη φορά η δυνατότητα παραμονής στην Ελλάδα ορισμένων προσφύγων που δεν έχουν αναγνωριστεί ως τέτοιοι σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης. Πρόκειται για τους λεγόμενους de facto πρόσφυγες.

Στο άρθρο 24 του Ν. 1975/91 προαναγγέλλεται η έκδοση προεδρικού διατάγματος που θα καθορίζει επακριβώς τη διαδικασία αναγνώρισης της προσφυγικής ιδιότητας και χορήγησης πολιτικού ασύλου. Δυο χρόνια αργότερα εκδόθηκε το π.δ. 83/1993 που ορίζει τη διαδικασία εξέτασης αίτησης αλλοδαπού για τη χορήγηση ασύλου, την ανάκλησή της, καθώς και τη συνεργασία με την Υπάτη Αρμοστέα για τους πρόσφυγες. Το π.δ. 83/1993 καταργήθηκε λίγο αργότερα και αντικαταστάθηκε από το π.δ. 61/99 (αρ.9)

2. Νόμος 2452/1996

Ο Νόμος 1975/1991 περί αλλοδαπών τροποποιήθηκε ως προς τα άρθρα 24 και 25 που αφορούν στους πρόσφυγες και στη χορήγηση πολιτικού ασύλου, με την έκδοση του Νόμου 2452/1996 (άρθρα 1 και 2 αντίστοιχα).

Η έκδοση του τροποποιημένου Ν1975/91 κρίθηκε αναγκαία προκειμένου να εξαλειφθούν οι υπάρχουσες αδυναμίες, αλλά και να επιτευχθεί η εναρμόνιση της πολιτικής ασύλου της χώρας μας με τη Σύμβαση του Δουβλίνου και τα σχετικά Ψηφίσματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το άρθρο 1 Ν2452/1996 αντικαθιστά το άρθρο 24Ν1975/91 προβλέποντας τα σχετικά με την αναγνώριση και περίθαλψη των προσφύγων.

Το άρθρο 2 Ν2452/1996 αντικαθιστά το άρθρο 25 Ν.1975/91, ορίζοντας τη διαδικασία αναγνώρισης της προσφυγικής ιδιότητας.

Η αίτηση του αλλοδαπού πρέπει να υποβληθεί στις αρμόδιες κατά τόπους αρχές, προκειμένου να εξεταστεί σύμφωνα με τα κριτήρια της Σύμβασης του Δουβλίνου. Το αρ. 25 παρ. 2 β του τροποποιημένου Ν. 1975/91 προσφέρει στις αρμόδιες αρχές τη δυνατότητα μιας γρήγορης απόρριψης των αιτήσεων ασύλου που υποβάλλονται από αλλοδαπούς, προερχόμενους από τρίτες ασφαλείς χώρες.

Με τα δυο νέα άρθρα του τροποποιημένου Ν.1975/1991 καταβάλλεται προσπάθεια βελτίωσης της θέσης του πρόσφυγα στη χώρα μας, ταυτόχρονα με την προσπάθεια εναρμόνισης με τις επιταγές της Σύμβασης του Δουβλίνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ – Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ Π.Δ. 61/1999.

Ι. ΑΦΙΞΗ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

Οι αρμόδιες για την εξέταση των αιτήσεων χορήγησης πολιτικού ασύλου αρχές είναι από το Νόμο υποχρεωμένες να εξετάσουν οποιαδήποτε αίτηση, ακόμα και αν αυτή προέρχεται από αλλοδαπό που έχει εισέλθει στη χώρα μας κατά τρόπο παράνομο. Εξάλλου, τόσο το άρθρο 31, 1 της Σύμβασης της Γενεύης όσο και το αρ. Ν1975/91 ορίζουν πως απαγορεύεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων σε πρόσφυγες λόγω παράνομης εισόδου ή διαμονής, εξαιτίας της ιδιαίτερης φύσης των λόγων που τους αναγκάζουν να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους. Απαιτείται, μάλιστα, να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη λειτουργία των συνοριακών και άλλων αστυνομικών αρχών, προκειμένου να αποφευχθούν παράνομες προσαγωγές, φυλακίσεις και επαναπροωθήσεις αλλοδαπών – αιτούντων άσυλο, που για κάποιο λόγο δεν εμπίπτουν στην κατηγορία των προσφύγων.

Στο πρώτο άρθρο του π.δ. 61/1991 αναφέρονται τρεις κατηγορίες ατόμων που μπορούν να θεωρηθούν ως αιτούντες πολιτικό άσυλο :

- α) ο αλλοδαπός που δηλώνει προφορικά ή εγγράφως ενώπιον οποιασδήποτε ελληνικής αρχής; Στα σημεία εισόδου της ελληνικής Επικράτειας πως ζητά άσυλο στη χώρα ή ζητά να μην απελαθεί σε κάποια χώρα εκ φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων,
- β) ο αλλοδαπός ο ευρισκόμενος εντός της Ελληνικής Επικράτειας που δηλώνει προφορικά ή εγγράφως ενώπιον οποιασδήποτε ελληνικής αρχής ότι ζητά άσυλο στη χώρα ή ζητά να μην απελαθεί για τους άνω λόγους σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης, όπως τροποποιήθηκε με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης και
- γ) ο αλλοδαπός, ο οποίος εισέρχεται στη χώρα μας κατ' εφαρμογή της Σύμβασης του Δουβλίνου.

Οι διατάξεις του π.δ. 61/99 διέπονται σε όλη τους την έκταση από τις θεμελιώδεις αρχές της Συνθήκης της Γενεύης του 1951 αλλά και του Πρωτοκόλλου του 1967, με στόχο την πλέον αποτελεσματική και δίκαιη εξέταση των αιτήσεων πολιτικού ασύλου, πάντοτε με τη

συνεργασία της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ.

Οι αρμόδιες αρχές συνοριακού ελέγχου και κατά τόπον αρχές φροντίζουν καταρχήν να διαθέτουν ικανό και επαρκές προσωπικό, για να εξασφαλίσουν την ομαλή και αποτελεσματική λειτουργία τους.

Με την υποβολή της αίτησης χορηγείται στον αιτούντα ενημερωτικό φυλλάδιο σε γλώσσα που κατανοεί, το οποίο εκδίδεται με μέριμνα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Σε αυτό περιγράφεται η διαδικασία εξέτασης ασύλου, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του, οι συνέπειες από τη μη συμμόρφωση του καθώς και οργανισμοί και φορείς που συνδράμουν τους πρόσφυγες (με κυριότερη την Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ). Σε περίπτωση που τα παραπάνω δεν πληρούνται ή ο αιτών είναι αναλφάβητος, η αρμόδια αρχή φροντίζει για την ενημέρωση του μέσω διερμηνέα.

Εάν το αίτημα παροχής ασύλου υποβληθεί σε μη αστυνομική αρχή, η τελευταία οφείλει να ειδοποιήσει άμεσα την αρμόδια αστυνομική αρχή και να παραπέμψει τον αιτούντα με τη σχετική αλληλογραφία για τα περαιτέρω. Εάν ο αλλοδαπός συνοδεύεται από την οικογένεια του, το αίτημα παροχής ασύλου περιλαμβάνει και αυτή. Εάν ο αιτών είναι ασυνόδευτος ανήλικος 14-18 ετών, η αίτηση κρίνεται κατά περίπτωση και γίνεται δεκτή μόνο εφόσον διαπιστωθεί η πνευματική ωριμότητά του παιδιού. Εξάλλου, στην περίπτωση ανηλικού ενημερώνεται αμέσως ο Εισαγγελέας ανηλικών, ή ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών για να ενεργήσει ως ειδικός προσωρινός επίτροπος του ανήλικου μέχρι την οριστική κρίση του αιτήματος του (αρ. 1 παρ. 3 και 4).

Σε περίπτωση που ο αλλοδαπός φτάσει σε σημείο εισόδου λιμένα ή αερολιμένα και εκεί ζητήσει άσυλο από τις αρχές, η αίτησή του εξετάζεται με την ταχύρυθμη διαδικασία του αρ. 2 Ν.2452/1996. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή ο αιτών παραμένει στη ζώνη αναμονής καθ' όλο το χρονικό διάστημα εξέτασης της αίτησής του, που σε κάθε περίπτωση δεν υπερβαίνει τις δεκαπέντε ημέρες. Ως ζώνη αναμονής ορίζεται ο χώρος όπου εκτείνεται από το σημείο επιβίβασης, μέχρι το σημείο του διαβατηριακού ελέγχου.

II. ΚΕΝΤΡΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ

Με το π.δ. 366/2002 ιδρύθηκε στο Λαύριο το Κέντρο Προσωρινής Διαμονής Αιτούντων Άσυλο Αλλοδαπών, που υπάγεται διοικητικά και λειτουργεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας. Σκοπός λειτουργίας του είναι η παροχή φιλοξενίας στους αλλοδαπούς που καταφεύγουν στο ελληνικό έδαφος και υποβάλλουν αίτηση παροχής ασύλου.

Οι αιτούντες άσυλο οδηγούνται στο Κέντρο Προσωρινής Διαμονής με την ακόλουθη σειρά προτεραιότητας: πρώτα οι αιτούντες άσυλο των οποίων η αίτηση κρίνεται με τη κανονική διαδικασία, ύστερα από τους υπόλοιπους κατά προτεραιότητα οι ηλικιωμένοι που στερούνται οικογένειας, οι πολυμερείς οικογένειες και οι οικογένειες με ανήλικα παιδιά. Εξάλλου, για εκείνους τους αιτούντες άσυλο που είτε παρουσιάζουν ψυχολογικά προβλήματα, είτε είναι ηλικίας κάτω των 15 ετών και δεν συνοδεύονται από γονέα ή κηδεμόνα, είτε είναι υπερήλικες ή άτομα με ειδικές ανάγκες, υπάρχει η δυνατότητα φιλοξενίας και σε κρατικά ιδρύματα.

Η παραμονή των αλλοδαπών αιτούντων άσυλο στο Κέντρο συνεπάγεται μια σειρά υποχρεώσεων με επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση μη τήρησής τους, αλλά και δικαιωμάτων, όπως π.χ. η νοσοκομειακή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

III. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ

Στο Ψήφισμα του Συμβουλίου της 20ης Ιουνίου 1995 αναγράφονται αναλυτικά τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο στα πλαίσια των διαδικασιών εξέτασης της προσφυγής και επανεξέτασης, σε περίπτωση απόρριψης.

Αρχικά θα πρέπει να παρέχεται στον αιτούντα η δυνατότητα υποβολής αίτησης με τον ταχύτερο δυνατό τρόπο. Από τη στιγμή εκείνη και ύστερα μέχρι και την τελική απόφαση από τις αρμόδιες αρχές ο αιτών έχει δικαίωμα παραμονής στο έδαφος του κράτους στο οποίο υπέβαλε την αίτηση.

Ο αιτών άσυλο απολαμβάνει μιας σειράς δικαιωμάτων:

- α) να ενημερώνεται για τη διαδικασία που ακολουθείται, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχει, σε γλώσσα κατανοητή σε αυτόν,
- β) να ζητά διερμηνέα που θα αμείβεται από το δημόσιο., εφόσον διορίζεται από αυτό
- γ) να συμβουλευτεί δικηγόρο που θα τον επικουρεί καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας
- δ) να έρχεται σε επαφή με την Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες ή άλλες οργανώσεις αρωγής προσφύγων που εξουσιοδοτούνται από την Υπάτη Αρμοστεία,

ε) να έχει τη δυνατότητα να ομιλεί ιδιαίτερος με εξειδικευμένο υπάλληλο αρμόδιο βάσει της εθνικής νομοθεσίας.

στ) να λαμβάνει την απόφαση επαρκώς αιτιολογημένη και να ενημερώνεται για τη δυνατότητα άσκησης ειδικού μέσου,

ζ) να ζητά της επανεξέταση της υπόθεσης του και

η) να μην απομακρύνεται μέχρις ότου εκδοθεί η τελική απόφαση.

Σε περίπτωση αυθαίρετης απομάκρυνσής του και διακοπής της διαδικασίας εξέτασης της αίτησής του με απόφαση του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δημοσίας Τάξης , θα έχει τη δυνατότητα να επανεμφανιστεί στις αρμόδιες αρχές, δικαιολογώντας την απομάκρυνσή του και να ζητήσει την επανεξέταση της αίτησής του κατ' ουσίαν.

Τέλος, μιλήσαμε προηγουμένως για τα δικαιώματα του αιτούντα άσυλο στην οικογενειακή συνένωση, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 8 ΕΣΔΑ. Ακόμα και αν τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειας του αιτούντα άσυλο εισέλθουν στη χώρα μεταγενέστερα, υπάρχει δυνατότητα εισόδου και παραμονής τους, εφόσον βέβαια πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

IV. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ

Τα άρθρα 24 και 25 του τροποποιημένου Ν. 1975/91, σε συνδυασμό με το π.δ. 61/99, προβλέπουν δυο ειδών διαδικασίες εξέτασης αιτημάτων αναγνώρισης της προσφυγικής ιδιότητας σε αιτούντες άσυλο αλλοδαπούς την κανονική διαδικασία και την ταχύρυθμη διαδικασία.

1. Κανονική διαδικασία

Στο άρθρο 3 π.δ. 61/99 καθιερώνονται δυο βαθμοί κρίσης της αίτησης ασύλου, ενώ μέχρι την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του Υπουργού Δημοσίας Τάξης αναστέλλεται κάθε μέτρο απομάκρυνσης του αιτούντος άσυλο αλλοδαπού.

Με την αναγνώριση του αλλοδαπού και της οικογένειάς του χορηγείται σε αυτούς δελτίο ταυτότητας πρόσφυγα (αρ. 27 Σύμβαση Γενεύης) και άδεια παραμονής πενταετούς ισχύος, με δυνατότητα ανανέωσης για ίσο χρόνο.

Αρμόδιες για την εξέταση του αιτήματος Αρχές είναι οι Υποδιευθύνσεις ή Τμήματα Αλλοδαπών, τα Τμήματα Ασφαλείας των Κρατικών Αερολιμένων και οι Υποδιευθύνσεις ή τα Τμήματα Ασφαλείας των Αστυνομικών Διευθύνσεων. Η εξέταση των αιτήσεων γίνεται σε διάστημα τριών μηνών από την υποβολή τους, εκτός από τις περιπτώσεις που ο αλλοδαπός παραμένει σε χώρους λιμένων και αερολιμένων, τα οποία εξετάζονται αυθημερόν.

Μέρος της διαδικασίας είναι η συνέντευξη του αιτούντα με τη βοήθεια διερμηνέα, προκειμένου να επιβεβαιωθούν τα όσα αναγράφονται στην αίτηση και να δοθούν επιπλέον πληροφορίες και εξηγήσεις, κυρίως για τους λόγους που τον ανάγκασαν να εγκαταλείψει την πατρίδα του. Στη συνέχεια συντάσσεται σχετική έκθεση, η οποία και προσυπογράφεται από τον αιτούντα. Η αίτηση με τα δικαιολογητικά και την έκθεση διαβιβάζονται στην προϊστάμενη Αστυνομική Διεύθυνση ή Υποδιεύθυνση Αλλοδαπών και εν συνέχεια στην αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Δημοσίας Τάξης.

Σε περίπτωση απόρριψης δίνεται προθεσμία 30 ημερών για την άσκηση προσφυγής επί της οποίας αποφαιίνεται ο Υπουργός μέσα σε 90 ημέρες, ύστερα από γνώμη εξαμελούς επιτροπής.

Η απόφαση του Υπουργού υπόκειται στο ανααιρετικό έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ο δεύτερος αυτός βαθμός κρίσης υπάγεται στην αυτή υπηρεσία (Γεν. Γραμματέας του ΥΑΓ πρώτος βαθμός και Υπουργός ΔΤ σε δεύτερο). Σε περίπτωση απορριπτικής απόφασης επί της προσφυγής, οφείλει ο αλλοδαπός να αναχωρήσει από τη χώρα μέσα σε ορισμένη προθεσμία που θα του ορισθεί , ή δύναται να παραμείνει με βάση τη διάταξη του αρ. 8 π.δ. 61/99, δηλ. για ανθρωπιστικούς λόγους.

2. Ταχύρρυθμη διαδικασία

Ο νόμος 1975/91 όπως έχει τροποποιηθεί με το Ν. 2452/96, προβλέπει την εξέταση αίτησης ασύλου με την κατά προτεραιότητα και με ταχύρρυθμη διαδικασία σε τρεις περιπτώσεις , οι οποίες μνημονεύονται στη νέα διάταξη του αρ. 25 παρ. 2 και 3 αυτού και αναλύονται στη διάταξη αρ. 4 π.δ. 61/1999.

Οι περιπτώσεις αυτές είναι :

- α) όταν η αίτηση ασύλου είναι προδήλως αβάσιμη, οι δε περί διώξεων ισχυρισμοί του αιτούντος είναι σαφώς ανυπόστατοι, δόλιοι ή καταχρηστικοί των διαδικασιών ασύλου
- β) όταν ο αιτών προέρχεται από τρίτη ασφαλή χώρα υποδοχής , στο έδαφος της οποίας δεν κινδυνεύει να διωχθεί για κάποιον από τους προβλεπόμενους στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 λόγους, ούτε να επαναπροωθηθεί στη χώρα υπηκοότητας του ή συνήθους διαμονής

του. Η Ελλάδα θεωρεί όλες τις χώρες εκτός Ε.Ε. ως μη ασφαλείς και εξετάζει ανάλογα τα αιτήματα ασύλου

γ) όταν ο αλλοδαπός υποβάλλει την αίτηση ασύλου κατά την άφιξή του σε σημείο εισόδου λιμένος ή αερολιμένος. Στην περίπτωση αυτή ο αιτών άσυλο αλλοδαπός παραμένει στη ζώνη αναμονής καθ' όλο το χρόνο εξέτασης της αίτησής του, που όμως δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 15 ημέρες. Ως ζώνη αναμονής θεωρείται ο χώρος που εκτείνεται από το σημείο επιβίβασης και αποβίβασης, μέχρι το σημείο του διαβατηριακού ελέγχου. Σε αυτή τη ζώνη επιτρέπεται η πρόσβαση της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες για συνένωση μαζί τους.

Η εξέταση του αιτήματος του κλάδου αστυνομίας και τάξης του ΥΔΤ και εάν η αίτηση απορριφθεί, ο αιτών έχει δικαίωμα να προσφύγει μέσα σε πέντε ημέρες στον Γενικό Γραμματέα του ΥΔΤ, ο οποίος πρέπει να αποφανθεί μέσα σε διάστημα 15 ημερών.

V. ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ

Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης χορήγησης πολιτικού ασύλου, ο αιτών δικαιούται να προσφύγει ενώπιον του Υπουργού ΔΤ εντός 30 ημερών από την ημερομηνία επίδοσης της απόφασης.

Στην απορριπτική απόφαση θα πρέπει να περιλαμβάνονται: α) όλοι οι λόγοι της απόρριψης, β) να μνημονεύεται η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής και γ) οι συνέπειες της παρόδου άπρακτης της ανωτέρω προθεσμίας. Το περιεχόμενο της απόφασης ανακοινώνεται προφορικά στον αιτούντα σε γλώσσα που κατανοεί και περί της ανακοίνωσης γίνεται μνεία στο αποδεικτικό επίδοσης.

Ο αιτών προσφεύγει ενώπιον της αρμόδιας Αστυνομικής Αρχής του τόπου κατοικίας ή προσωρινής διαμονής, η οποία διαβιβάζει τη προσφυγή στο ΥΔΤ. Ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης οφείλει να αποφανθεί μέσα σε προθεσμία 90 ημερών από την ημερομηνία άσκησής της. Η απόφαση του Υπουργού λαμβάνεται μετά από γνωμοδότηση βμελούς επιτροπής, η σύνθεση της οποίας έχει ως ακολούθως: ο Νομικός Σύμβουλος του ΥΔΤ ή ο νομικός αναπληρωτής του ως Πρόεδρος, ένας υπάλληλος του Διπλωματικού Κλάδου του Υπουργείου Εξωτερικών, ένας Νομικός Σύμβουλος του Υπουργείου Εξωτερικών, ένας ανώτερος αξιωματικός της ΕΛ.ΑΣ., που διορίζονται από τους Υπουργούς τους με τους αναπληρωτές τους. Ένας εκπρόσωπος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών με τον αναπληρωματικό του που διορίζεται από το Δ.Σ.Α. και ο Σύμβουλος Νομικής Προστασίας του Γραφείου της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες στη χώρα μας ή ειδικά εξουσιοδοτημένο προς τούτο άτομο. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται κατά πλειοψηφία, και σε περίπτωση ισοψηφίας υπερέχει η ψήφος του Προέδρου. Την Επιτροπή προσκαλεί ο Πρόεδρος με έγγραφη γνωστοποίηση 5 ημέρες πριν την συνεδρίαση. Στην διάταξη δεν αναφέρεται ρητά εάν ο Υπουργός δεσμεύεται από την γνώμη της Επιτροπής.

Ο προσφεύγων ενημερώνεται έγκαιρα για τον τόπο και την ημερομηνία εξέτασης της προσφυγής του και για το δικαίωμα του να παραστεί αυτοπροσώπως ή μετά δικηγόρου ενώπιον της για να εκθέσει προφορικά τα επιχειρήματα και να δώσει διευκρινήσεις ή να υποβάλει τυχόν συμπληρωματικά στοιχεία. Η διατύπωση έγκαιρα δεν διευκρινίζει εντός ποίου χρονικού διαστήματος πρέπει να πραγματοποιηθεί. Θεωρείται ότι ισχύει και για τον αλλοδαπό πρόσφυγα η 5νθήμερη προθεσμία που ισχύει και για την ενημέρωση των μελών της Επιτροπής ως εύλογος χρόνος για την προετοιμασία του αιτούντα άσυλο. Στην όλη διαδικασία επικουρείται από κατάλληλο διερμηνέα.

Επί θετικής απόφασης του υπουργού, εφαρμόζονται οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 3, σε περίπτωση απόρριψης της προσφυγής ο αιτών υποχρεούται να αναχωρήσει από τη χώρα εντός ορισμένης προθεσμίας ή να παραμείνει για ανθρωπιστικούς λόγους. Η απορριπτική της προσφυγής απόφαση του Υπουργού πρέπει να είναι αιτιολογημένη.

Σε κάθε περίπτωση η υπουργική απόφαση κοινοποιείται στον Αντιπρόσωπό της με ποινή αιωρότητας, λόγω της ρητής πρόβλεψης στο άρθρο 3, 10 του π.δ. 61/1999.

Εάν αποδειχθεί ότι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου είναι άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε, σύμφωνα με το άρθρο 3, 2 της Σύμβασης του Δουβλίνου, η Διεύθυνση Κρατικής Ασφάλειας του ΥΔΤ μέριμνα για τον εφοδιασμό του με το ταξιδιωτικό έγγραφο (laisser – passer).

VI. ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΣΥΛΟΥ

Δυνατότητα επανεξέτασης της αίτησης ασύλου υπάρχει εφόσον η αίτησης η απορρίφθηκε από την Διοίκηση σε τελευταίο βαθμό μόνο σε μια περίπτωση: εάν ο αιτών προσκομίσει νέα

κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν το πρόσωπο ή μέλη της οικογένειάς του και τα οποία εάν ήταν γνωστά θα αποτελούσαν βασικό κριτήριο αναγνώρισής του ως πρόσφυγα. Η εξέταση του αιτήματος αυτού γίνεται από το Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 2 και 3 του π.δ. 61/99. Οι αιτήσεις που εκδικάστηκαν με την ταχύρυθμη και απορρίφθηκαν, δεν δύνανται να επανεξεταστούν. Η άρνηση επανεξέτασης των αιτήσεων συνιστά αδικαιολόγητο περιορισμό των δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο σύμφωνα με το πνεύμα της Σύμβασης της Γενεύης και παρέχει δυνατότητα προσφυγής ενώπιον του ΕΔΔΑ για παράβαση του αρ. 13 ΕΣΔΑ, που κατοχυρώνει το δικαίωμα προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής. Σημειώνεται στο σημείο αυτό ότι η απορριπτική απόφαση της Διοίκησης δύναται να προβληθεί ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας με αίτηση ακυρώσεως, σύμφωνα με τα άρθρα 20 και 95, 1 του Συντάγματος.

VII. ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑ

Στην περίπτωση που συντρέχουν λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης σύμφωνα με το άρθρο 32.1 της Σύμβασης της Γενεύης ή ο προσφεύγων θεωρείται επικίνδυνος για την ασφάλεια της χώρας ή καταδικάστηκε για ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα κι αποτελεί κίνδυνο για το κράτος, η ιδιότητα του πρόσφυγα δύναται να ανακληθεί. Για την ανάκληση της εφαρμόζεται η διαδικασία των άρθρων 2 και 3 του π.δ. 61/99. Συνέπεια της ανάκλησης της προσφυγικής ιδιότητας είναι ότι ο αλλοδαπός δύναται να απελαθεί. Θα πρέπει να σημειωθεί όμως στο σημείο αυτό ότι ακόμη και σ' αυτήν την περίπτωση όπου π.χ. ο πρόσφυγας έχει εμπλακεί σε τρομοκρατικές ενέργειες και το κράτος θεωρεί ότι η παρουσία του είναι απειλή για την ασφάλεια της χώρας, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η περίπτωση δίωξης του στη χώρα καταγωγής του, αλλιώς το κράτος θα βρεθεί να παραβιάζει το άρθρο 3 ΕΣΔΑ, όπως τόνισε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην υπόθεση Ahmed κατά Ηνωμένου Βασιλείου.

VIII. ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΠΡΟΣΦΥΓΑ ΓΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ (ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ)

Σύμφωνα με το αρ. 8 π.δ. 61/99, ο αλλοδαπός του οποίου η αίτηση για χορήγηση πολιτικού ασύλου έχει απορριφθεί οριστικά, δύναται να παραμείνει στην ελληνική επικράτεια για ανθρωπιστικούς λόγους, σύμφωνα με το άρθρο 15,4 Ν. 1975/91 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 Ν. 2452/96. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να εφοδιαστεί ατελώς, από την αρμόδια αστυνομική αρχή, με ειδικό δελτίο παραμονής ετήσιας διάρκειας. Παρόμοιο δελτίο χορηγείται και στα μέλη της οικογένειάς του.

Με τη λήξη της ετήσιας αυτής ειδικής άδειας παραμονής ο αλλοδαπός οφείλει να αναχωρήσει από την Ελλάδα, εκτός εάν δεκαπέντε τουλάχιστον ημέρες πριν από την εκπνοή της προθεσμίας υποβάλει αίτηση στην καθ' ύλη αρμόδια Αστυνομική Αρχή του τόπου κατοικίας του για ισόποση παράταση της ισχύος του δελτίου του, επί της οποίας αποφαιίνεται ο Γενικός Γραμματέας του ΥΔΤ.

Οι ανθρωπιστικοί λόγοι βάσει των οποίων δύναται να χορηγηθεί άδεια παραμονής είναι η αντικειμενική αδυναμία απομάκρυνσης ή επιστροφής του αλλοδαπού στη χώρα καταγωγής ή συνήθως διαμονής του λόγω:

- Σοβαρής ή συνήθους της υγείας του
- Προβλημάτων υγείας μελών της οικογένειάς του
- Διεθνούς αποκλεισμού της χώρας του
- Εμφυλίων συρράξεων συνοδευόμενων από μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Συνδρομής στο πρόσωπο του ενδιαφερομένου της ρήτρας μη επαναπροώθησης στα πλαίσια του αρ. 3 της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ή του αρ. 3 ΕΣΔΑ

IX. ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ - ΣΥΝΕΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ

Σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης, η χώρα που αναγνωρίζει την ιδιότητα του πρόσφυγα παρέχει σε αυτών μια σειρά από δικαιώματα πλην εκείνων για τα οποία η ίδια διατύπωσε επιφυλάξεις κατά την υπογραφή ή την κύρωσή της. Η Ελλάδα είχε διατυπώσει κατά την υπογραφή της Σύμβασης της Γενεύης δυο επιφυλάξεις

που αφορούσαν στ' άρθρα 17 και 26 της Διεθνούς αυτής Σύμβασης για τους πρόσφυγες. Επρόκειτο για το δικαίωμα μισθωτής εργασίας και το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας στη χώρα. Σήμερα, η χώρα μας διατηρεί μόνο την τελευταία από τις δυο.

α) Ευνοϊκότερη μεταχείριση σε σχέση με τους υπόλοιπους αλλοδαπούς.

Η ελληνική πολιτεία δείχνει τη διάθεσή της να μεταχειρισθεί συνολικότερα τους πολιτικούς πρόσφυγες σε σχέση με τους υπόλοιπους αλλοδαπούς που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος της, (i) με τη διάταξη του αρ. 2 παρ. 1 β' περιπτ. Β' του Ν. 2910/2001 περί αλλοδαπών και (ii) με τη διάταξη του αρ. 58 παρ. 2 α' περιπτ. Β' του ίδιου νόμου.

Συγκεκριμένα, με την πρώτη διάταξη δίνεται η δυνατότητα στους πρόσφυγες να συνεχίσουν να παραμένουν στην Ελλάδα και μετά την παύση της ιδιότητάς τους ως πολιτικών προσφύγων, εάν λόγω της μακράς διαμονής τους στη χώρα απέκτησαν ισχυρούς κοινωνικούς, οικονομικούς και οικογενειακούς δεσμούς με αυτήν.

Με τη δεύτερη διάταξη δίνεται η δυνατότητα τόσο στον ανιθαγενή όσο και στον αναγνωρισμένο πολιτικό πρόσφυγα να υποβάλλουν αίτηση κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση, εφόσον το επιθυμούν, με την προϋπόθεση ότι διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα επί πέντε συνολικά έτη μέσα στην τελευταία δωδεκαετία πριν την υποβολή της αίτησης για πολιτογράφηση. Για τους υπόλοιπους αλλοδαπούς ο νόμος απαιτεί παραμονή διαρκείας διότι δέκα ετών στην τελευταία δωδεκαετία.

β) Κοινωνική πρόνοια προσφύγων

Όσον αφορά στην κοινωνική πρόνοια των προσφύγων και στη νοσοκομειακή τους περίθαλψη, στην Ελλάδα οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες απολαμβάνουν των πλεονεκτημάτων της κοινωνικής ασφάλισης και έχουν τη δυνατότητα εισόδου στα νοσοκομεία της χώρας. Εάν, μάλιστα, ο αλλοδαπός, αναγνωρισμένος πρόσφυγας, βρει εργασία και εργάζεται νόμιμα, τότε αυτός έχει τα ίδια κοινωνικοασφαλιστικά δικαιώματα με τον Έλληνα εργαζόμενο.

Επιπλέον, μπορεί να επωφεληθεί του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, ο οποίος στη διάταξη του αρ. 2 παρ. 1 αυτού ορίζει ότι ο εν λόγω κανονισμός (για την κοινωνικοασφαλιστική προστασία των διακινούμενων εργαζομένων υπηκόων κρατών – μελών μέσα στην Ε.Ε.) ισχύει για μισθωτούς ή μη μισθωτούς που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων από τα κράτη – μέλη και είναι υπήκοοι ενός από αυτά ή απάτριδες ή πρόσφυγες που κατοικούν στο έδαφος ενός κράτους – μέλους.

γ) Εργασία προσφύγων

Με το π.δ. 189/1998 δόθηκε η δυνατότητα παροχής άδειας εργασίας στους πολιτικούς πρόσφυγες, με αποτέλεσμα να ανατραπεί η επιφύλαξη που είχε διατυπώσει η Ελλάδα κατά την υπογραφή της Σύμβασης της Γενεύης και να αποφευχθούν φαινόμενα μαύρης αγοράς εργασίας.

Με το π.δ. 189/98 δίνεται, λοιπόν, η δυνατότητα παροχής άδειας εργασίας τόσο στον αναγνωρισμένο πρόσφυγα, όσο και στα μέλη της οικογένειάς του, χωρίς μάλιστα να λαμβάνεται υπόψη προηγουμένως η δυνατότητα κάλυψης της υπάρχουσας κενής θέσης εργασίας από τυχόν ανέργους άλλων περιοχών της χώρας, όπως συνέβαινε κατά το προϊσχύσαν καθεστώς.

Το π.δ. '89/98, εκτός από τη μισθωτή εργασία, αναγνωρίζει τη δυνατότητα για χορήγηση άδειας εργασίας στον αναγνωρισμένο πολιτικό πρόσφυγα και για άσκηση από αυτόν ελεύθερου επαγγέλματος ή ίδρυσης επιχείρησης.

Με το διάταγμα αυτό ο Έλληνας νομοθέτης έδειξε το ανθρώπινο και δημοκρατικό προσώπιο και φάνηκε να συναισθάνεται την ανάγκη του πρόσφυγα για απασχόληση και εξασφάλιση των προς το ζήν.

δ) Εκπαίδευσης

Σύμφωνα με το αρ. 40 Ν. 2910/2001 παρέχεται η δυνατότητα πρόσβασης στην υποχρεωτική ενδιάχρονη εκπαίδευση των ανηλίκων παιδιών όλων των αλλοδαπών που διαμένουν στη χώρα μας. Μάλιστα, κατ' εξαίρεση μπορεί να εγγράφονται με ελλιπή δικαιολογητικά στα δημόσια σχολεία της χώρας, μεταξύ άλλων και τα παιδιά όσων τελούν υπό τη προστασία της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, δηλαδή τόσο των αναγνωρισμένων προσφύγων, όσο και εκείνων που έχουν υποβάλει σχετική αίτηση.

ε) Οικογενειακή συνένωση

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 1 εδ. α' του π.δ. 61/1999 αλλοδαπός, στον οποίο έχει αναγνωρισθεί η προσφυγική ιδιότητα... δύναται.... Να ζητήσει στα πλαίσια της

οικογενειακής συνένωσης την έλευση και εγκατάσταση πλησίον του των μελών της οικογένειάς του, όπως αυτή καθορίζεται κατά την ελληνική έννομη τάξη.
Ως μέλη της οικογένειας του πρόσφυγα θεωρούνται ο/η σύζυγος αυτού, τα κάτω των 18 ετών άγαμα τέκνα, καθώς επίσης και οι γονείς αυτών, εφόσον συνοικούσαν και συντηρούνταν από αυτόν πριν από την άφιξή τους στη χώρα.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία καταβλήθηκε μια προσπάθεια ανάλυσης του θεσμού του πολιτικού ασύλου ως κατεξοχήν θεσμού του δημοσίου δικαίου. Για το σκοπό αυτό μελετήθηκαν και αναλύθηκαν κείμενα τόσο συμβατικού όσο και απλά διακηρυκτικού χαρακτήρα, που επιβεβαιώνουν το αυξανόμενο ενδιαφέρον της διεθνούς κοινότητας για τα άτομα που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη χώρα τους για ποικίλους λόγους.
Παρατηρήθηκε, λοιπόν, η καταβαλλόμενη προσπάθεια διαμόρφωσης ενός κοινού πλαισίου νομικής προστασίας και στήριξης των ατόμων αυτών, αλλά και η προσπάθεια διαμόρφωσης κοινής πολιτικής στην υποδοχή και στην εξέταση των αιτήσεων χορήγησης πολιτικού ασύλου, σε επίπεδο διεθνές και ευρωπαϊκό.
Αφού σημειώσουμε πόσο διαπλεκόμενα και αλληλοεπηρεαζόμενα είναι αφενός το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο και αφετέρου η ελληνική εσωτερική νομοθεσία, στον τομέα του πολιτικού ασύλου, αξίζει να παρατηρήσουμε πόσο υψηλό βαθμό εναρμόνισης με τις κατακτήσεις στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει επιτύχει η χώρα μας, σύμφωνα με τα ισχύοντα στην ελληνική έννομη τάξη αλλά και στην ελληνική πρακτική, όπως αυτή καταδεικνύεται από τη νομολογία που παρουσιάζεται στη συνέχεια.
Ίσως εκείνο που έχουμε να παρατηρήσουμε ως έλλειψη στην σχετική με το πολιτικό άσυλο ελληνική νομοθεσία είναι το γεγονός πως δεν υπάρχει ρητή καταχώρηση του δικαιώματος πολιτικού ασύλου στο Σύνταγμα. Ωστόσο, δεν πρέπει να ξεχνάμε πως πρόκειται για μια χώρα μικρή κι όχι ιδιαίτερα αναπτυγμένη. Τη στιγμή, λοιπόν, που άλλες πολύ μεγαλύτερες, πλουσιότερες και αναπτυγμένες χώρες αρνούνται κατηγορηματικά να αποδεχθούν ένα τέτοιο αίτημα, εμείς ελπίζουμε πως η χώρα μας θα συνεχίσει να μεριμνά για την προστασία των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο και να αναδεικνύεται σε ένα πραγματικά σύγχρονο κράτος ασύλου.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ – ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

1. ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

ι) ΕΚΔΟΣΗ Ιταλού Υπηκόου – Πολιτικό έγκλημα

Άρειος Πάγος, Αριθ. 761/1975

(Ποιν. Χρ. 1976, σελ. 150-151)

Στην περίπτωση αυτή ζητήθηκε η έκδοση ενός Ιταλού υπηκόου από το Ιταλικό Κράτος προκειμένου αυτός:

α) να διωχθεί για την πράξη της εκβίασης που του είχε αποδοθεί και για την οποία είχε εκδοθεί ένταλμα σύλληψης, πράξη που φερόταν ως τελεσίδικη στο Μιλάνο Ιταλίας εις βάρος άλλου Ιταλού υπηκόου,

β) να συνεχίσει την έκτιση του υπόλοιπου της ποινής που του είχε επιβληθεί (3 ετών, 11 μηνών και 20 ημερών και κρατήσεων 15 ημερών) με αμετάκλητη απόφαση του Ποινικού Δικαστηρίου του Μιλάνου για τις ακόλουθες εγκληματικές πράξεις: παράνομη κατοχή όπλων και εκρηκτικών υλών, εκ προθέσεως έκρηξη μηχανικής συσκευής που περιείχε εκρηκτικές ύλες και φθορά ξένης ιδιοκτησίας, κλοπή και πλαστογραφία πιστοποιητικών, που τελέστηκαν σε Μιλάνο και Μπάρι Ιταλίας μεταξύ 1971 και 1972.

Το ζήτημα που τέθηκε στην υπόθεση αυτή ήταν εάν τα εγκλήματα για τα οποία ζητήθηκε η έκδοση ήταν ή όχι πολιτικά, καθώς ο εκζητούμενος ήταν μέλος αντικομμουνιστικής οργάνωσης που διέθετε εκρηκτικές ύλες και συσκευές και προκάλεσε καταστροφές σε γραφείο Κομμουνιστικού Κόμματος της Ιταλίας. Το δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη του τις διατάξεις του ΚΠΔ και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Εκδόσεως του 1957 και αγνοώντας εντελώς το αρ. 5 παρ. 2 εδ/ γ' του Συντάγματος, θεώρησε τα εγκλήματα του εκζητούμενου

ως μη πολιτικά, ήτοι του κοινού ποινικού δικαίου, δεχόμενο την αντικειμενική θεωρία περί πολιτικού εγκλήματος.

Υποστήριξε, δηλαδή, ότι δεν συνιστούν πολιτικά εγκλήματα, αλλά του κοινού Ποινικού Δικαίου πράξεις στρεφόμενες κατά του ΚΚΙ και διαφόρων φυσικών προσώπων και μη τείνουσες σε ανατροπή ή αλλοίωση της κατά το ισχύον στην Ιταλία πολιτεύμα καθεστηκυίας τάξεως, της πολιτικής οργάνωσης του Ιταλικού Κράτους ή σε παρεμπόδιση απειλούμενου κατ' αυτού πολιτικού εγκλήματος κι έτσι προχώρησε στην έκδοση.

ii) ΥΠΟΘΕΣΗ ΡΟΗΛΕ (Έκδοση αλλοδαπού – πολιτικό έγκλημα)

α. Εφετείο Αθηνών, Αριθ. 12-13/1976

(Ποιν. Χρ. 1976, σελ. 659-665)

Ο Γερμανός υπήκοος Ραλφ Πόλε είχε καταδικαστεί αρχικά από το Περιφερειακό Δικαστήριο του Μονάχου (5ο Τμήμα) για τα αδικήματα που αναφέρονται στη συνέχεια σε συνολική ποινή φυλάκισης έξι ετών και πέντε μηνών, με αμετάκλητη απόφαση του ανωτέρω δικαστηρίου. Όπως προκύπτει από το τέλεξ Ιντερπόλ της Δ. Γερμανίας προς την Ιντερπόλ Αθηνών, ο Πόλε απελύθη των φυλακών στις οποίες εξέτιε την ποινή του στις 3.3.1975, κατόπιν ασκηθέντος εκβιασμού κατά της Γερμανικής Κυβέρνησης εκ μέρους αγνώστων, προφανώς ομοϊδεατών του, αυτοαποκαλουμένων Κίνηση 2ας Ιουνίου, που συνίστατο στο ότι αν δεν απολυόταν ο ίδιος μαζί με άλλους πέντε κρατούμενους, θα δολοφονούσαν τον απαχθέντα P.L. πρόεδρο του Χριστιανικού δημοκρατικού Κόμματος Βερολίνου. Έτσι στον Πόλε επετράπη να αναχωρήσει από τη Δ. Γερμανία με αεροσκάφος που του διατέθηκε και στη συνέχεια, ενώ βρισκόταν στην Ελλάδα, διαβιβάστηκε στην Πρεσβεία της Γερμανίας στην Αθήνα αίτηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας περί εκδόσεώς του, αφού είχε ήδη συλληφθεί από τις ελληνικές αρχές και κρατείτο ήδη δυνάμει σχετικού εντάλματος. Τα εγκλήματα για τα οποία είχε καταδικαστεί από το Δικαστήριο του Μονάχου ήταν τα εξής: ένωση προς διάπραξη αξιόποινων πράξεων, απάτη, πλαστογραφίες και χρήση πλαστών, παράνομη απόκτηση κατ' εξακολούθηση απαγορευμένων όπλων και παραχώρηση αυτών σε μέλη επαναστατικής ομάδας της οποίας ήταν μέλος, αντιποίηση ακαδημαϊκού τίτλου κατ' εξακολούθηση, παράνομη οπλοφορία και αντίσταση κατά της αρχής.

Το ζήτημα που τέθηκε μεταξύ άλλων για την εκδίκαση της υπόθεσης από το πενταμελές Συμβούλιο Εφετών ήταν το εάν τα εγκλήματα του ήταν πολιτικά, οπότε και θα απαγορευόταν η έκδοσή του στη Γερμανία. Κι αυτό γιατί όπως απεδείχθη, ο εκζητούμενος κατά το έτος 1971, όταν τέλεσε τα εγκλήματα, ήταν μέλος εξτρεμιστικής οργάνωσης, η οποία απέβλεπε σε ανατροπή του κρατούντος στη Δ. Γερμανία πολιτικού καθεστώτος και σε αγώνα από κοινού με τους καταπιεζόμενους σε όλον τον κόσμο... κατά του Ιμπεριαλισμού και του μονοπωλιακού Καπιταλισμού και στρεφόταν εν γένει κατά του πολιτικού κατεστημένου της Δυτικής Κοινωνίας.

Η εισαγγελική πρόταση ορθώς υποστήριξε ότι ένα το έγκλημα της ένωσης και συμμετοχής στην ομάδα Μπάαντερ-Μαινχοφ κρινόταν ως πολιτικό, τότε τα υπόλοιπα ως τελούντα σε συνάφεια με αυτό, θα έπρεπε να χαρακτηριστούν ομοίως ως πολιτικά. Υποστήριξε ότι ο χαρακτήρας του πρώτου ως πολιτικού ή μη θα έπρεπε να κριθεί κατά το ελληνικό δίκαιο. Η άποψη του εισαγγελέα ήταν ότι το έγκλημα ...ως ενέχον επιβουλήν κατά της δημοσίας τάξεως, ήτοι κατά της ειρηνικής και ηρέμου συνυπάρξεως των πολιτών υπό την κυριαρχία του Κράτους, ανήκει εις τα εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου και δεν είναι πολιτικόν. Δια τον χαρακτηρισμόν ενός εγκλήματος ως πολιτικόν, δέον να προβλέψωμεν εις το αντικείμενον καθ' ου στρέφεται η προσβολή. Πολιτικόν έγκλημα .... είναι εκείνο το οποίο προσβάλλει την πολιτικήν οργάνωσιν του Κράτους, ήτοι πάσα πράξη απειλούσα αμέσως την ύπαρξιν της πολιτείας ή του πολιτεύματος... Παν άλλο επομένως έγκλημα μη φέρον τοιούτον χαρακτήρα δεν δύναται να λάβη τον χαρακτηρισμόν του πολιτικού εγκλήματος εκ μόνον του λόγου ότι διεπράχθη εκπολιτικών ή κοινωνικών δοξασιών. Κατά συνέπεια ο Εισαγγελέας τάχθηκε υπέρ της έκδοσης το Πόλε ακολουθώντας την αντικειμενική θεωρία περί πολιτικού εγκλήματος, καθώς έεκρινε ότι οι ενέργειες της ομάδας στην οποία συμμετείχε ο εκζητούμενος απέβλεπε εις την δημιουργίαν συνθηκών αναρχικής δραστηριότητας, εστιών αναφλέξεως και ανασφαλείας...

Όμως η πλειοψηφία του Συμβουλίου Εφετών (τρεις δικαστές), εφαρμόζοντας τα αρ. 438 στοιχ. Γ' ΚΠΔ και τις αντίστοιχες διατάξεις της Ελληνογερμανικής Σύμβασης Εκδόσεως και δεχόμενη τη μικτή θεωρία περί πολιτικού εγκλήματος, δέχθηκε ότι τα εγκλήματα του Πόλε ήταν πολιτικά και ως εκ τούτου απαγόρευσε την έκδοσή του. Συγκεκριμένα δέχθηκε ότι ως πολιτικό έγκλημα νοείται εκείνο το οποίο εν όψει του κινήσαντος του δράστη ελατηρίου, του υπ' αυτού και επιδιχθέντος σκοπού και της φύσεως των προβληθέντων δικαιωμάτων..., στρέφεται έστω και μόνο εμμέσως κατά της πολιτικής οργάνωσεως του Κράτους και τείνει εις ανατροπήν ή αλλοίωσιν της κατά το ισχύον εν αυτώ πολιτεύμα, καθεστηκίας τάξεως. Και αυτό γιατί οι πολιτικοί σκοποί της επαναστατικής ομάδας εναρμονίζονται με την ίδια του

Πόλε περι επανάστασης και την αποφασιστικότητα του να απεμπολήσει χρόνο, χρήμα, επάγγελμα και ολόκληρον την ύπαρξιν του ίνα αγωνισθεί με αποστολικόν ζήλον δια την επικράτησιν αυτής.

β. Άρειος Πάγος , Αριθ. 890/1976 (Συμβούλιο)
(Ποιν. Χρ. 1977, σελ. 317 επ)

Η υπόθεση Πόλε έφτασε τελικά στον Άρειο Πάγο, μετά από έφεση του Εισαγγελέα Εφετών Αθηνών κατά της πρωτόδικης απόφασης του Συμβουλίου Εφετών. Η έφεση έγινε δεκτή από τον Α.Π. τύποις και ουσία και εξαφανίστηκε η πρωτόδικη απόφαση.

Σημασία έχει να τονίσουμε ότι εν προκειμένω ο Α.Π. για να κρίνει τον χαρακτήρα των εγκλημάτων ως πολιτικών ή μη στηρίχθηκε και πάλι στις διατάξεις 436-438 ΚΠΔ και της ελληνογερμανικής Σύμβασης Εκδόσεως, υιοθετώντας την αντικειμενική θεωρία περι πολιτικού εγκλήματος και αγνοώντας τη νεοεισαχθείσα τότε διάταξη του αρ. 5 παρ. 2 εδ. γ' του Συντάγματος . Έτσι ο Α.Π. έκρινε ότι τα εγκλήματα του Πόλε κατά τον καιρό της συμμετοχής του στην ομάδα Μπάαντερ-Μαινχοφ δεν ήταν πολιτικά , γιατί δεν κατευθύνονταν αμέσως κατά την πολιτεία και προς ανατροπή ή αλλοίωση της καθεστηκίας τάξεως. Ούτε λοιπόν και τα μετά την αποχώρησή του από την ομάδα εγκλήματα χαρακτήρισε ως συναφή, διότι δεν θεωρήθηκε ότι έχουν ως άμεσο αποτέλεσμα την Παρασκευή των μέσων προς διάπραξη πολιτικού εγκλήματος. Αντίθετα θεωρήθηκαν όλα αδικήματα του κοινού ποινικού δικαίου και τα κίνητρα του Πόλε και της ομάδας του απλά ελατήρια και απώτεροι σκοποί.

iii) ΕΚΔΟΣΗ Ιταλίδας Υπηκόου – έκδοση για λόγου δίωξης λόγω πολιτικών πεποιθήσεων – τελεσίδικη απόρριψη της Διοικήσεως της αιτήσεως πολιτικού ασύλου – αρ. 9 ΕΣΔΑ
Άρειος Πάγος , Αριθ. 770/1980 (Συμβούλιο)
(Ποιν. Χρ. 1980, σελ 859-861)

Η Ιταλική Κυβέρνηση είχε ζητήσει την έκδοση Ιταλίδας υπηκόου από τις ελληνικές αρχές για εκτέλεση του εις βάρος της εκδοθέντος εντάλματος σύλληψης για τα εξής αδικήματα: εμπρησμός, διακεκριμένη φθορά δια πυρός, παράνομη κατοχή και μεταφορά εκρηκτικών μηχανισμών, ληστεία, παράνομη οπλοφορία και παράνομη κατοχή όπλων. Η εκζητούμενη είχε ασκήσει έφεση κατά του βουλευματος του Συμβουλίου Εφετών Θράκης, διότι υποστήριζε ότι η σύλληψη και η ενδεχόμενη έκδοση για λόγους ιταλικών πεποιθήσεων. Ο Α.Π. απέρριψε τον ισχυρισμό της διότι θεώρησε άσχετες τις πολιτικές πεποιθήσεις με τα αδικήματα τα οποία είχε διαπράξει. Επίσης δεν θεώρησε ότι η αίτηση χορήγησης ασύλου και μόνο της προσέδιδε το χαρακτηριστικό του πολιτικού πρόσφυγα, χαρακτηρισμός που θα ήταν σε θέση να απαγορεύσει την επικείμενη έκδοση.

Τέλος, ο Α.Π. υποστήριξε ότι δεν παραβιάζονταν σε καμιά περίπτωση το αρ. 9 ΕΣΔΑ με το οποίο κατοχυρώνεται και προστατεύεται η ελευθερία των πολιτικών πεποιθήσεων του ανθρώπου από πρόσθετα περιοριστικά μέτρα, πλην όσων κρίνονται αναγκαία για την προάσπιση της δημόσιας τάξεως και των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων. Κι αυτό γιατί η Διοίκηση δεν είχε αποφανθεί τελεσίδικως επί της αιτήσεως της Ιταλίδας για παροχή πολιτικού ασύλου στην Ελλάδα και κατά συνέπεια , τα μέτρα της σύλληψης και κράτησης για τις εγκληματικές πράξεις της αποτελούσαν νόμιμη άσκηση των καθηκόντων των ελληνικών αρχών για την προάσπιση της δημόσιας τάξεως.

iv) Πρόσφυγες, έννοια του όρου – Προϋποθέσεις αναγνώρισης – Ο αιτών δεν απαιτείται να προέρχεται απευθείας από τη χώρα της οποίας έχει την υπηκοότητα, αλλά και από Τρίτη χώρα. Τούρκος υπήκοος προερχόμενος από τη Γερμανία – αιτιολογία της αποφάσεως που απορρίπτει αίτηση ασύλου.

ΣτΕ, Αριθ. 830/1985 (Ολομέλεια) και ΣτΕ, Αριθ. 932/1988 (Δ' Τμήμα)

(Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών: Intracom – ΝΟΜΟΣ – <http://landb.intrasoftnet.com>)

Οι ανωτέρω αποφάσεις αφορούν την ακύρωση αποφάσεων του Υπουργού ΔΤ, σχετικά με την αναγνώριση Τούρκου υπηκόου, του Hai Regal Aksay, κουρδικής καταγωγής, ο οποίος προερχόμενος από τη Δ. Γερμανία το 1979 παρέμεινε στην Ελλάδα, συνήψε γάμο με ελληνίδα και ζήτησε να υπαχθεί στις διατάξεις της Σύμβασης της Γενεύης και να του χορηγηθεί πολιτικό άσυλο. Ο αιτών ισχυρίστηκε ότι ήταν μέλος οργάνωσης νεολαίας που είχε τεθεί εκτός νόμου στην Τουρκία (I.G.D.) συμμετείχε στις δραστηριότητες της οργάνωσης κατά την παραμονή του στη Δ. Γερμανία, τα μέλη της οικογένειάς του είχαν κακοποιηθεί ή θανατωθεί από τις Τουρκικές Αρχές και ο ίδιος ζήτησε πολιτικό άσυλο από τη Δ. Γερμανία το έτος 1980, χωρίς όμως ποτέ να το λάβει.

Έτσι ζήτησε άσυλο από τις ελληνικές αρχές, υποστηρίζοντας ότι σε περίπτωση που αναγκαζόταν να φύγει από την Ελλάδα, υπάρχει σοβαρός λόγος που απειλούσε τη ζωή του λόγω δικαιολογημένου φόβου δίωξης από το τουρκικό καθεστώς, εξαιτίας των πολιτικών φρονημάτων και δραστηριοτήτων του. Ο ΥΔΤ απέρριψε την αίτησή του, αφενός γιατί ο αιτών δεν συγκέντρωνε τα απαραίτητα υποκειμενικά και αντικειμενικά κριτήρια για να αναγνωριστεί ως πρόσφυγας και αφετέρου διότι ο αιτών είχε τα χαρακτηριστικά του οικονομικού μετανάστη, προερχόμενος από Τρίτη χώρα και όχι από τη χώρα καταγωγής του.

Το ΣτΕ στην απόφασή του 830/1985 ερμηνεύοντας το άρθρο 1 Α της Σύμβασης της Γενεύης έκρινε ότι ...το άτομο που αφικνείται εν Ελλάδα, ζητεί την αναγνώριση του ως πρόσφυγας, δεν είναι απαραίτητο να προέρχεται κατ' ευθείαν εκ της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα, αρκούμενος ότι βρίσκεται εκτός αυτής συνέπειας δεδικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω των εν τη διατάξει ειδικώς αναφερομένων καταστάσεων. Επομένως, συντηρούμενων των λοιπών όρων της διατάξεως, ο πρόσφυξ δύναται να αφικνείται εκ τρίτης χώρας, εφ' όσον όμως πάντοτε υφίσταται δεδικαιολογημένος φόβος δίωξης του εις της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα.

Το ΣτΕ προχώρησε ακόμη και στην κριτική της αιτιολογίας της απόρριψης της αίτησης, τονίζοντας ότι είναι εντελώς αόριστος, διότι αρνείται απλά τη συνδρομή των όρων του νόμου, χωρίς να εκτιμά ειδικώς, ως έδει, τους ειδικώς συγκεκριμένους ισχυρισμούς του αιτούντος. Επί τη βάση των προσκομισθέντων στοιχείων και ο χαρακτηρισμός του αιτούντος ως οικονομικού μετανάστη εις ουδέν στοιχείο του φακέλου ευρίσκει έρεισμα.

Παρόμοια ήταν η θέση του ίδιου του δικαστηρίου και στην απόφαση 932/1988 που αφορούσε τον ίδιο αιτούντα, όπου χαρακτήρισε πλημμελώς αιτιολογημένη της απόφαση του υπουργού ΔΤ. Το ΣτΕ λοιπόν έκανε δεκτή την αίτηση ακύρωσης και ακύρωσε την απορριπτική απόφαση επί του αιτήματος ασύλου,. Καθώς ο υπουργός δεν επικαλέστηκε τα αποδεικτικά στοιχεία που είχε προσκομίσει ο αιτών και από τα οποία προέκυπτε αναμφίβολα η ιδιότητά του ως πρόσφυγας, στον οποίο έπρεπε να είχε χορηγηθεί πολιτικό άσυλο λόγω δικαιολογημένου φόβου διώξεως στη χώρα καταγωγής εξαιτίας των πολιτικών του πεποιθήσεων.

V) Πρόσφυγες – Παράνομη είσοδος στη χώρα. Έννοια του όρου πρόσφυγες. Προστασία αυτών. Σύμβαση Γενεύης για τη νομική κατάσταση των προσφύγων – Προϋποθέσεις αναγνώρισης προσώπου ως πρόσφυγα. Στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι οι κατηγορούμενοι είναι πρόσφυγες. Άρση του άδικου χαρακτήρα του αδικήματος της παράνομης εισόδου, λόγω καταστάσεως ανάγκης.

Τριμ . Πλημ/κειο Μυτιλήνης 585/1993

(Δ/ΝΗ 1994, σελ. 235)

Η υπόθεση αυτή αφορά δεκαεπτά κατηγορούμενους υπηκόους του Ιράκ, εκ των οποίων μια γυναίκα μαζί με το ανήλικο τέκνο της, οι οποίοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα καταγωγής τους επειδή είχαν θρησκευτικές και πολιτικές πεποιθήσεις αντίθετες από τις κρατούσες και υποστηριζόμενες από το δικτατορικό και μουσουλμανικό καθεστώς της χώρας τους. Οι εν λόγω Ιρακινοί, εξαιτίας των καταπίεσεων που υφίσταντο, κατέφυγαν στην αυτόνομη Κουρδική περιοχή 2 ΑΗΚ του Βορείου Ιράκ, αλλά μόλις ενημερώθηκαν ότι οι Αρχές της χώρας τους αναζητούσαν για να τους συλλάβουν και να τους φυλακίσουν, συνενοήθηκαν με κάποιον οδηγό να τους μεταφέρει στην Ιταλία, επειδή εκεί δήθεν υπήρχε μια εκκλησία που δεχόταν πρόσφυγες. Όμως ο οδηγός τους αποβίβασε σε μια ακτή, όπου τους περίμενε μια βάρκα μέσα στην οποία τους μεταβίβασαν και τους επιβίβασαν στη θαλάσσια περιοχή Τσόνια Κλειούς Λέσβου, λέγοντάς τους μάλιστα ότι έφτασαν στην Ιταλία. Κατ' αυτόν τον τρόπο εισήλθαν παράνομα στην Ελλάδα (δεν είχαν διαβατήρια) και συνελήφθησαν από τις αστυνομικές αρχές Λέσβου, ενώ αμέσως ζήτησαν άσυλο ως πολιτικοί και θρησκευτικοί πρόσφυγες.

Το Δικαστήριο δέχθηκε ότι οι εν λόγω κρατούμενοι ήταν όντως πρόσφυγες και έδει να τους χορηγηθεί άσυλο, κατ' εφαρμογή του αρ. 1 Α της Σύμβασης της Γενεύης για την αναγνώριση ενός ατόμου ως πρόσφυγα. Υποστήριξε ότι το αληθές των δηλώσεών τους περί πολιτικού ασύλου ενισχύεται εκ του ότι χωρίς σοβαρό λόγο ουδείς εγκαταλείπει πατρίδα, περιουσία και περιφέρεται σε άγνωστες χώρες...μεταφέροντας, μάλιστα, ...την εγκυμονούσα στον ένατο μήνα σύζυγό του...μαζί με το ανήλικο ηλικίας κάτω των έξι ετών τέκνο τους.

Το Δικαστήριο λοιπόν δέχθηκε ότι οι Ιρακινοί ήταν πρόσφυγες, φοβούμενοι διώξεις λόγω θρησκευτικών και πολιτικών πεποιθήσεων και δεν ήταν απαραίτητο να αφικνείται αμέσως από τη χώρα καταγωγής τους, ακολουθώντας στο σημείο αυτό τη σκέψη των αποφάσεων 830/1985 και 932/1988 του ΣτΕ.

Όσον αφορά το αδίκημα της παράνομης εισόδου στη χώρα, για το οποίο εν πρώτης

κατηγορούνταν, υποστήριξε ότι σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, ήταν αδύνατο να ζητήσουν από τις Αρχές του Ιράκ, που τους καταζητούσαν, να τους χορηγήσουν διαβατήριο. Γι' αυτό το λόγο δέχθηκε ότι αίρεται ο άδικος χαρακτήρας του αδικήματος της παράνομης εισόδου στην ελληνική επικράτεια λόγω καταστάσεως ανάγκης (αρ. 25 πκ) κηρύσσοντας τους κατηγορούμενους αθώους. Τέλος έκανε αναφορά στο Πόρισμα αρ.15 (1979) της Εκτελεστικής Επιτροπής της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τις μαζικές αφίξεις προσφύγων, υποστηρίζοντας ότι το κράτος εισδοχής θα πρέπει τουλάχιστον να χορηγεί προσωρινό άσυλο μέχρι την τελεσίδικη κρίση επί των αιτήσεων ασύλου, να μην απελύνει ή επαναπροωθεί τους αιτούντες, ακόμα κι αν αυτοί εισήλθαν παράνομα στη χώρα (αρ. 31 παρ. 1, 32, 33 παρ. 1 Σύμβασης Γενεύης για το νομικό καθεστώς των προσφύγων).

vi) Ευρωπαϊκή Σύμβαση Εκδόσεως 1957 – Παράλληλη εφαρμογή του αρ. 438 ΚΠΔ – Αίτηση Εκδόσεως Τούρκων υπηκόων, εκ των οποίων ο ένας έχει αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας κατά τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 – Πιθανολόγηση ότι η έκδοση ζητείται για πολιτικούς σκοπούς – Απαγόρευση εκδόσεως για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας.

Συμβούλιο Εφετών Θεσ/κης, Αριθ. 337/1993

(Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών, Intracom-NOMOS <http://lawdb.intrasoftnet.com>)

Η υπόθεση αυτή αφορά αίτηση των τουρκικών αρχών εκδόσεως δυο Τούρκων υπηκόων, των AG και SE για το αδίκημα της απόδρασης από τις φυλακές, όπου κρατούνταν. Το πρόβλημα που τέθηκε κατά την εκδίκαση της υπόθεσης ήταν μήπως η έκδοση ζητείται και για άλλα αδικήματα, εκτός του προαναφερόμενου, διότι από τα κατηγορητήρια που διαβιβάστηκαν μαζί με την αίτηση προέκυψε ότι οι εκζητούμενοι κρατούνταν στην Τουρκία και για τα εγκλήματα της πλαστής χρήσης εγγράφων, καθώς και της συμμετοχής σε παράνομη πολιτική οργάνωση.

Από τα στοιχεία που προσκομίστηκαν προέκυψε ότι οι εκζητούμενοι ήταν επώνυμα μέλη του Κομμουνιστικού Κόμματος Τουρκίας (TKP/ML – ΤΙΚΚΟ), το οποίο ήταν παράνομο στην Τουρκία και είχαν καταδικαστεί για τη συμμετοχή τους σε αυτό, και τον ένοπλο αφετερισμό με σκοπό την τρομοκρατία. Ο Α.Γ. είχε εισέλθει στην Ελλάδα παράνομα με ψευδή στοιχεία ταυτότητας και μετά από αίτηση του χορηγήθηκε πολιτικό άσυλο, λόγω φόβου διώξεως στη χώρα του για τις πολιτικές του πεποιθήσεις. Ο δεύτερος εκζητούμενος S.E. υπέβαλε κι αυτός αίτηση πολιτικού ασύλου, αλλά η αίτηση ήταν ακόμα εκκρεμής, κατά την εκδίκαση της υποθέσεως. Όμως και σε αυτόν είχε χορηγηθεί ειδικό δελτίο αλλοδαπού που θέλησε να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας. Και τα δυο άτομα λοιπόν θεωρούνταν πρόσφυγες από την Υπάτη Αρμοστεία. Κατά τη διάρκεια της κράτησής τους στις Τουρκικές φυλακές υπέστησαν βασανιστήρια, σύμφωνα με γνωματεύσεις της ιατροδικαστικής υπηρεσίας της Τουρκίας. Το Συμβούλιο Εφετών έκρινε τελικά ότι υπήρχαν σοβαροί λόγοι από τους οποίους δημιουργούνταν η πεποίθηση ότι αν και οι αιτήσεις έκδοσης ανέφεραν μόνο την απόδραση κρατουμένου, ωστόσο φαίνονταν προσημαστικές, δηλαδή ότι υποβλήθηκαν με σκοπό να εκδιωχθούν οι εκζητούμενοι για τα πολιτικά του φρονήματα. Γι' αυτό το λόγο το Συμβούλιο γνωμοδότησε υπέρ της μη έκδοσης των εκζητούμενων στις δικαστικές αρχές της Τουρκικής Δημοκρατίας (βλ. σχετικά Δ.Π. 1338/1983).

vii) Απορριφθείς αιτών άσυλο – Απόρριψη της αίτησης του για εξυπαρχής εξέταση της υπόθεσης του με την προσκόμιση νέων στοιχείων – αξιοπιστία των στοιχείων αυτών.

ΣΤΕ 3376/2001 (Δ' Τμήμα)

(Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών, 2002, Αθήνα – Κομοτηνή 2003, σελ. 238 επ)

Ο Γ.Χ., Τούρκος πολίτης κουρδικής καταγωγής εισήλθε παράνομα στην Ελλάδα στις 23.6.1994, χωρίς έγγραφα που να αποδεικνύουν την ταυτότητά του. Αυθημερόν υπέβαλε αίτηση αναγνώρισης του ως πρόσφυγα στην αρμόδια αστυνομική διεύθυνση, ισχυριζόμενος ότι είναι αντίθετος με το πολιτικό καθεστώς της Τουρκίας και μέλος του Τουρκικού Λαϊκού Δημοκρατικού Κόμματος. Το αίτημα του απορρίφθηκε με απόφαση του Γεν. Γραμματέα ΥΔΤ με την αιτιολογία ότι ...δεν υπάρχουν στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι έχει διωχθεί ή διώκεται από τις αρχές της χώρας του...πρόκειται για οικονομικό πρόσφυγα που χρησιμοποιεί το αίτημα ασύλου με σκοπό να διευκολύνει την παραμονή του προς εξεύρεση εργασίας. Ο αιτών ζήτησε την επανεξέταση της αίτησής του προσκομίζοντας νέα αποδεικτικά μέσα: α) φωτοαντίγραφο της ταυτότητάς του ως μέλος τους ανωτέρω κόμματος, το οποίο διαλύθηκε με απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Τουρκίας, β) βεβαίωση του εκπροσώπου του κόμματος σύμφωνα με την οποία ο αιτών καταζητείται από τις μυστικές τουρκικές υπηρεσίες και εάν επιστρέψει στην Τουρκία θα συλληφθεί. Η Διεύθυνση Κρατικής Ασφάλειας απέρριψε το αίτημά του χωρίς καμιά ειδικότερη αιτιολογία και χωρίς μνεία στα νέα στοιχεία, τα οποία – όπως προκύπτει από το φάκελο - δεν είχαν

εκτιμηθεί. Ο αιτών προσέφυγε στο ΣΤΕ αιτούμενος την ακύρωση της απορριπτικής του αιτήματος του απόφασης. Η Διεύθυνση Κρατικής Ασφάλειας στη συνέχεια αιτιολόγησε την απόφασή της εκτιμώντας την αξιοπιστία των νέων στοιχείων.

Το ΣΤΕ υποστήριξε ότι είναι αδύνατη η μετέπειτα συμπλήρωση της ελλείπουσας αιτιολογίας με έγγραφα της Κρατικής Ασφάλειας με την οποία εξάλλου αμφισβητείται η αξιοπιστία των νέων αποδεικτικών στοιχείων και υποστηρίζεται ότι μόνο η κουρδική καταγωγή και η ιδιότητα μέλους ενός κουρδικού κόμματος δεν επαρκούν για τη θεμελίωση της ιδιότητας του πρόσφυγα.

Έτσι το ΣΤΕ ακύρωσε την προσβαλλόμενη πράξη του Γ.Γ. και ανέπεμψε σε αυτών την υπόθεση, προκειμένου να ασκήσει την κατά το π.δ. 61/1999 αρμοδιότητα με συνεκτίμηση των προσκομισθέντων στοιχείων του αιτούντος, αιτιολογώντας σε κάθε περίπτωση την πράξη που θα επιδώσει νομίμως και επαρκώς.

viii) Αθώωση αιτούσας άσυλο, πολίτη Νιγηρίας για το αδίκημα της χρήσης πλαστών εγγράφων (διαβατήριο και άδειας παραμονής) – Απόφαση διοικητικής απέλασης λόγω παραμονής εισόδου και παραμονής στη χώρα – Υποβολή αιτήματος πολιτικού ασύλου – Εφαρμογή της αρχής της μη επαναπροώθησης έως την οριστική κρίση του αιτήματος ασύλου – Γνωστή διαμονή

Δ. Πρωτ. ΑΘ. Αριθ. 907/10.6.2002

(Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2002, Αθήνα – Κομοτηνή 2003, σελ. 259 επ)

Η Ι.Κ., πολίτης της Νιγηρίας που στερούνταν ταξιδιωτικών εγγράφων, συνελήφθη στην Κατερίνη λόγω παράνομης εισόδου και παραμονής στη χώρα.

Με απόφαση του τριμελούς Πλημμελειοδικείου Κατερίνης, κρίθηκε αθώα και στη συνέχεια διατάχθηκε διοικητική απέλαση εις βάρος της.

Ενώπιον του Δ. Πρωτ. ΑΘ. υπέβαλε αντίγραφο της αίτησης παροχής πολιτικού ασύλου που υποβλήθηκε στις 3.6.2002.

Το Δικαστήριο διέταξε να αφεθεί ελεύθερη, καθώς δεν είχε καταδικαστεί για παράβαση οποιουδήποτε νόμου και εφόσον είχε ζητήσει πολιτικό άσυλο, εφαρμόζοντας με συνέπεια την αρχή της μη επαναπροώθησης, που αποτυπώνεται στο αρ. 33 παρ. 1 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951. Περαιτέρω η απόφαση εφάρμοσε το αρ. 31 παρ. 1 της Σύμβασης, σύμφωνα με το οποίο οι συμβαλλόμενες χώρες θα εφαρμόζουν στην κίνηση των προσφύγων μόνο τα απαραίτητα περιοριστικά μέτρα, εφόσον έχουν υποβάλλει αίτηση πολιτικού ασύλου.

ix) Καταδίκη για παράνομη είσοδο στην Ελλάδα – Θύμα βασανιστηρίων, διαπιστωθέντων από το Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων – Απαιτείται η ιατρική παρακολούθηση του προσφεύγοντος ο οποίος πάσχει από τις συνέπειες των βασανιστηρίων – Φιλοξενία σε ξένων γιατρών για βελτίωση της υγείας του.

Δ. Πρωτ. ΑΘ. Αριθ. 945/14.6.2002

(Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2002, σελ. 263-264)

Ο S.G., πολίτης Τουρκίας, καταδικάστηκε από το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Ροδόπης σε φυλάκιση και δικαστική απέλαση για παράνομη είσοδο στη χώρα. Στη συνέχεια εκδόθηκε απόφαση κράτησής του με σκοπό την εκτέλεση της δικαστικής απέλασης. Ενώπιον του Δικαστηρίου ισχυρίχθηκε ότι είναι απαραίτητο να αφεθεί ελεύθερος καθόσον υπέστη βασανιστήρια στη χώρα του κατά τα έτη 1995 έως 1997, οπότε και διώχθηκε λόγω της συμμετοχής του σε απαγορευμένη πολιτική οργάνωση. Προσκομίζει ενώπιον του Δικαστηρίου σχετική βεβαίωση του Κέντρου Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων από την οποία προκύπτει ότι έχει υποστεί τα βασανιστήρια που επικαλείται, υποφέρει από τα σωματικά και ψυχολογικά επακόλουθα και έχει ανάγκη ιατρικής παρακολούθησης. Περαιτέρω προσκομίζει βεβαίωση των Γιατρών του Κόσμου από την οποία συνάγεται ότι θα φιλοξενηθεί στον ξενώνα Ναυσικά έως ότου ρυθμιστεί το ζήτημα της παραμονής του στην Ελλάδα.

Το Δικαστήριο κατά τη διαμόρφωση της κρίσης του έλαβε υπόψη του ότι ο αιτών δεν έχει καταδικαστεί τελεσίδικα για καμιά πράξη, ότι είναι θύμα βασανιστηρίων και ότι θα παρασχεθεί στέγη και βοήθεια για τη βελτίωση της σωματικής και ψυχικής του υγείας...δεν είναι επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια ούτε ύποπτος φυγής, με την έννοια ότι εάν αφεθεί ελεύθερος θα αποτρέψει την απόφαση για την απέλασή του από την Ελλάδα, αφού προκύπτει μάλλον η βούλησή του να εγκατασταθεί στη χώρα κι όχι η επιθυμία εξόδου από αυτήν.

Το Δικαστήριο διέταξε να αφεθεί ελεύθερος.

2. ΠΙΝΑΚΑΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ Ε.Δ.Δ.Α.

- Υπόθεση Soering vs UK, Judgment of 7 July 1939
- Υπόθεση Cruz Varas and Others vs Sweden, Judgment of 20 March 1991
- Υπόθεση Vilvilorajah and Others vs Un. Kingdom, Judgment of 30 October 1991
- Υπόθεση The Chahal Family vs the UK, Judgment of 27 June 1995
- Υπόθεση Ahmed vs Austria, Judgment of 5 July 1995

3. ΠΙΝΑΚΑΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

- Α.Π. 890/1976, Υπόθεση Pohle, Ποιν. Χρ. 1977, σελ 317 επ.
- Εφ. Αθ. 12-13/1976, Υπόθεση Pohle, Ποιν. Χρ. 1977, σελ 659 επ.
- Α.Π. 761/1975, Έκδοση Ιταλού Υπηκόου – Πολιτικό Έγκλημα, Ποιν. Χρ. 1976, σελ 150-151 επ.
- Α.Π. 770/1980, Έκδοση Ιταλίδας Υπηκόου – Πολιτικό Έγκλημα Ποιν. Χρ. 1980, σελ 859 επ.
- ΣτΕ 830/1985, Πρόσφυγες – Πολιτικό Άσυλο, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών (<http://lawdb.intrasoftnet.com>)
- Τριμ. Πλημ. Μυτιλήνης 585/1993, Πρόσφυγες – Πολιτικό Άσυλο – Παράνομη Είσοδος στην Ελληνική Επικράτεια, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών
- Συμβ. Εφ. Θεσ/κης 337/1993, Έκδοση Τούρκου Υπηκόου – Πολιτικού λόγοι έκδοσης, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών
- ΣτΕ 3376/2001, Αίτηση πολιτικού ασύλου – Επανεξέταση Υπόθεσης, Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2002, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα Κομοτηνή 2003, σελ 238 επ
- Δ. Πρ. Αθ. 907/2002, Αρχή της μη επαναπρώθησης, Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2002, σελ 259 επ
- Δ. Πρ. Αθ. 945/2002, Θύμα βασανιστηρίων, Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2002, σελ 263-264 επ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Εγχειρίδιο της Υπάτης Αρμοστείας (για τη διαδικασία και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων) Β΄ έκδοση Αθήνα, 1993
- Π. Νάσκου – Περράκη, Η Σύμβαση των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Τετράδια Διεθνούς Δικαίου αρ. 17, Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 1990
- Σ. Σταύρου, Ο Νόμος 1975/1991 για τον έλεγχο των αλλοδαπών κάτω από το πρίσμα των διεθνών συμβάσεων για τα δικαιώματα του ανθρώπου, του Πρόσφυγα και του Μετανάστη, ΝοΒ 1992
- Ν. Χλέπας – Δ. Σπυράκος, Ο Νόμος περί αλλοδαπών και το Σύνταγμα, Εκδ. Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1992
- Ι. Βούλγαρη, Η προστασία των αλλοδαπών στα πλαίσια της ελληνικής έννομης τάξης (Ο Νόμος 1975/1991) στην ΕυρΣΣΔ 1997 τ. 4
- Π. Νάσκου – Περράκη, Το νομικό καθεστώς των προσφύγων στη διεθνή και ελληνική έννομη τάξη. Η Σύμβαση της Γενεύης του 1951, περί του καθεστώτος των προσφύγων, Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1981
- Αντ. Μπρεδήμας, Η αρχή του non-refoulement, Θεωρητικές Όψεις και Ελληνική Πρακτική, ΝοΒ 38
- Ζ. Παπασιώπη-Πασσιά, Η Σύμβαση της Γενεύης για την προστασία των προσφύγων και η εφαρμογή της στην ελληνική έννομη τάξη, στο Προστασία των Προσφύγων και Θυμάτων Εμφυλίων Συρράξεων, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Αθήνα, 1995
- Π. Στάγκος, Η συνεργασία των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους Τομείς της Δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων στο Η Συνθήκη του Μάαστριχ, Συνθετική θεώρηση, Ι. Σιδέρης Αθήνα 1993
- Ζ. Παπασιώπη-Πασσιά,, Τα δικαιώματα των αλλοδαπών όπως πηγάζουν από το Ν. 1975/1991 εκδ. Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1995
- Τζ. Ηλιοπούλου-Στράγγα, Απέλαση, επαναπρώθηση, έκδοση αλλοδαπών και η Σύμβαση του ΟΗΕ κατά των βασανιστηρίων, ΤοΣ 22 3
- Η ένταξη των πολιτικών προσφύγων στην ελληνική κοινωνία, Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες και Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Αθήνα, 1995
- Στ. Περράκη, Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η πολιτική της σε θέματα ασύλου και προσφύγων: Προβλήματα και προοπτικές. Τετράδια πολιτικού διαλόγου έρευνας και κριτικής 36-37, Άνοιξη-Καλοκαίρι 1995
- Π. Νάσκου – Περράκη, Αίτηση χορήγησης ασύλου και διαδικασία αναγνώρισης προσφυγικής ιδιότητας στην Ελλάδα. Μια σφαιρική θεώρηση υπό το φως των νεότερων

εξελιξεν. Άρθρα 24 και 25 Ν. 1975/91 όπως τροποποιήθηκαν από τα άρθρα 1 και 2 του Ν. 2452/1996, ΕΕΕυρΔ, 1998

- Ν. Σιταρόπουλος, Παράνομη είσοδος προσφύγων σε χώρα υποδοχής και δικανικοί συλλογισμοί ab absurdo. Συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 31,1 της Σύμβασης της Γενεύης για το καθεστώς των προσφύγων, ΕΔΠΑ
  - Reports of Judgement and Decisions No 22, 1996
  - Στ. Περράκη, Διαστάσεις Διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τ. Α΄, β΄ έκδοση, Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1997
  - Π. Νάσκου – Περράκη, , περί ασύλου και προσφύγων - Ανάλεκτα, εκδ. Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1999
  - Ζ. Παπασιώπη-Πασσιά,, Δίκαιο καταστάσεως αλλοδαπών, β΄ έκδοση, εκδ. Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 1991
  - Α. Δημητρόπουλος, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, Γενική Συνταγματική Θεωρία, Τόμος Α΄, Αθήνα 2001
  - Α. Δημητρόπουλος, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Γ΄, Αθήνα 2004
  - Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2002, εκδ. Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2003
  - Α. Ν. Λομβέρδος, Η συνταγματική κατοχύρωση του πολιτικού ασύλου, Συμβολή στην ερμηνεία του αρ. 5 παρ. 2 εδ. β΄ του Συντάγματος του 1975/86, ΝοΒ 38, 1988
  - Στ. Περράκης – Π. Ναστάκας, Άσυλο, Πρόσφυγες, Μετανάστες, στη σειρά Κείμενα Διεθνούς Πρακτικής εκδ. Αντ. Σάκκουλας, 2002
  - Εμ. Ρούκουνας, Διεθνής προστασία των ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 1995
  - Ν. Σιταρόπουλος, Η Νομική Προστασία των Προσφύγων – Αιτοπόντων Άσυλο στην Ελλάδα
  - Τα σχετικά διαπλεκόμενα νομικά πλαίσια και ο ρόλος τους στη σύγχρονη ελληνική πρακτική, ΝοΒ 45, 1997, σελ. 910-924
- ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- www.unhcr.gr: ιστοσελίδα του Γραφείου της Υπάτης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα
- <http://europa-rapidpressreleases.htm>: ιστοσελίδα της μονάδας πληροφοριών και επικοινωνιών της Γενικής Διεύθυνσης Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
- [http:// lawdb.intrasoftnet.com/](http://lawdb.intrasoftnet.com/)

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΣΥΛΟ

Περίληψη

Η παρούσα εργασία επεξεργάζεται το θέμα του πολιτικού ασύλου, ως θεμελιώδους θεσμού του δημοσίου. Στο πρώτο μέρος αποσαφηνίζεται η έννοια πολιτικό άσυλο και γίνεται διάκριση από συναφείς θεσμούς. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι ευρωπαϊκές διαστάσεις του θεσμού, με τη ερμηνεία των κυριότερων σχετικών διεθνών συμβάσεων και συμφωνιών. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται οι ελληνικές διαστάσεις, ερμηνεύονται τα σχετικά νομικά κείμενα και περιγράφεται αναλυτικά η προβλεπόμενη επίλυση των θεωρητικών προβληματισμών, ενώ στο τρίτο μέρος παρουσιάζεται η ελληνική πρακτική, μέσα από τις σημαντικότερες νομολογικές αποφάσεις.

Λήμματα

Πολιτικό άσυλο

Υπάτη Αρμοστεία

Πρόσφυγας

Σύμβαση της Γενεύης

Επαναπροώθηση

Πρωτόκολλο Ν. Υόρκης

Αλλοδαποί

Απέλαση

Political asylum

The present essay refers to the political asylum as one of the most fundamental institutions of public law. In the first part, the concert political asylum is defined and it is differentiated from relative notions. The European dimensions of the institution are presented by interpreting important international legal instruments, especially the Geneva convention of the 1951. In the second part, the Greek dimensions are presented, through the interpretation of related legal instruments, and the recognition of political asylum procedure is analysed. In the third part, after an attempt to resolve theoretical speculations, the case Law is analysed, in order to see how legal instruments are applied by greek courts.

Entries

Political asylum

UNHCR

Refugee

Geneva Convention

Non-refoulement (repatriation)

New York Protocol

Foreigners, aliens

deportation